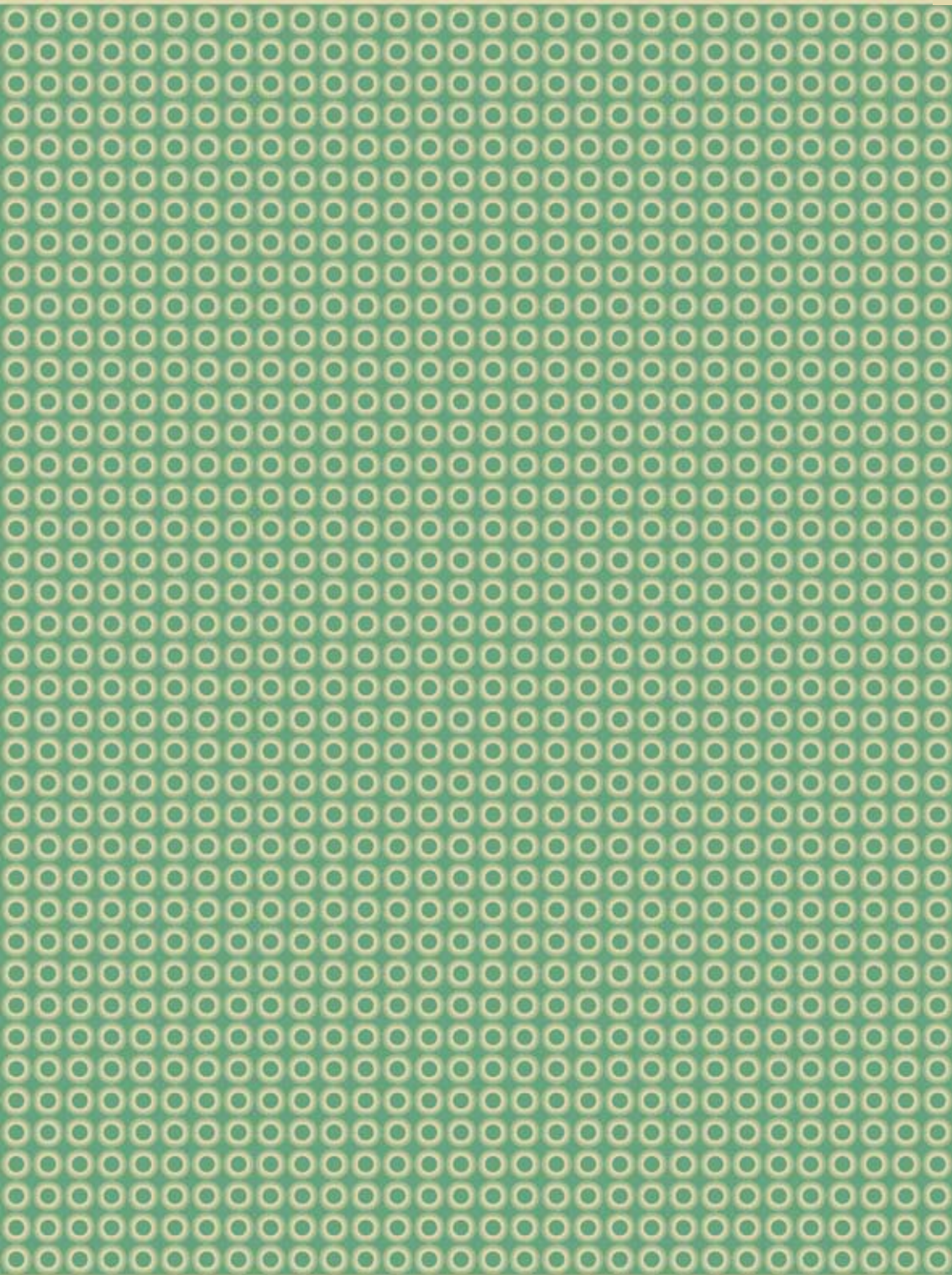

...
.... STAD VAN
... BAANBREKEND ...
..... VAKMANSCHAP

HANDMADE *in* BRUGGE

INHOUD

- 5 **VOORWOORD**
Burgemeester Renaat Landuyt over de 'Toekomst van Brugge'
- 7 **INLEIDING**
Waarom Handmade in Brugge?
- 9 **VISIE**
Brugge als stad van baanbrekend vakmanschap
- 17 **TROEVEN**
Wat Brugge in de vingers heeft
- 27 **PROGRAMMA**
Handen uit de mouwen: waar zetten we op in?
- 41 **OPROEP**
Handmade in Brugge maak je vooral zelf!
- 43 **AMBASSADEURS**
15 Meesterlijke handen dragen Handmade in Brugge uit

VOORWOORD

Brugge, stad van de toekomst. Het is geen contradictie, wel integendeel. Brugge is een gekoesterde erfgoedstad en toeristische bestemming, maar daar houdt het niet op. Een nieuwe beleidsperiode en een nieuw stadsbestuur bieden de kans om kritisch stil te staan bij een aantal verworvenheden. Nieuwe kansen en uitdagingen bieden zich aan en we moeten die ten volle aangaan. We richten onze blik op de toekomst, zonder daarbij het verleden uit het oog te verliezen. Integendeel, we grijpen ons rijke verleden aan om onze toekomst mee vorm te geven. Dit toekomstproject willen we bovendien niet vanuit een ivoren toren uitvoeren. Het stadsbestuur wil daarbij alle Bruggelingen betrekken en nieuwe vormen van inspraak en projectmatige participatie stimuleren. We willen luisteren naar individuen, verenigingen, bedrijven, handelaars en iedereen die wil participeren. We streven naar diversiteit om de Brugse toekomst vorm te geven en hebben daarvoor nood aan verschillende, nieuwe visies over en voor onze stad.

De initiatieven *Handmade in Brugge* en *Brugge Letterstad* zijn twee mooie voorbeelden van hoe onze toekomstvisie vorm kan krijgen. Ze zijn gegroeid vanuit verschillende organisaties en stedelijke diensten die de beeldvorming van Brugge willen verrijken. Het Brugse Erfgoednetwerk (BEN) en tapis plein vzw brachten verschillende mensen rond de tafel en verbonden de vele opborrelende ideeën tot twee krachtige verhalen die Brugge op de kaart zetten als levende cultuurstad.

Met *Handmade in Brugge* stellen tapis plein vzw en het BEN scherp op het verfijnde vakmanschap waar Brugge in het verleden, maar ook vandaag nog in uitblinkt. Onze stad staat vandaag internationaal op de kaart met verfijnde gastronomie, talentvolle kalligrafen en letterbeeldhouders.

De vzw tapis plein dook al vaker op in onze stad met waardevolle, vernieuwende projecten. Een initiatief zoals *Quartier Bricolé* zorgt voor een hedendaagse invulling van ambachten en jong en creatief ondernemerschap in de stad. Dit door een experimentele werking op te zetten waar volgende ingrediënten in samenkomen: ondernemen, leren, doen, (pop up-)shoppen, ontmoeten ... Aspecten die ook binnen *Handmade in Brugge* ongetwijfeld aan bod zullen komen.

Handmade in Brugge en *Brugge Letterstad* kunnen een antwoord bieden op verschillende toeristische, educatieve, culturele en economische uitdagingen en kansen die in Brugge leven. Als stadsbestuur willen we deze ideeën een vaste bedding geven met 'de Toekomst van Brugge.' We steunen dit project dan ook ten volle!

Renaat Landuyt,
Burgemeester van Brugge

INLEIDING

WAAROM HANDMADE IN BRUGGE?

Brugge heeft bijzondere troeven in huis, die nog te weinig worden uitgespeeld. Een van die sterktes is het verfijnde vakmanschap waar de stad niet alleen in het verleden in uitblonk, maar dat er ook vandaag nog steeds sterk leeft. Sinds de middeleeuwen is Brugge een bloeiend ambachtelijk productiecentrum, met hoogstaand vakmanschap als belangrijk exportproduct. Vandaag staat de stad internationaal op de kaart met verfijnde gastronomie, talentvolle kalligrafen en letterbeeldhouwers.

Brugge wordt geroemd om zijn verleden en zijn mooie historische kader. Maar er zijn steeds meer historische steden die hun monumentale erfgoed uitspelen en zich daarmee op de toeristische markt begeven. Het label 'Brugge Werelderfgoedstad' verliest daardoor aan exclusiviteit. Bovendien plaatst het slechts één aspect van de stad voor het voetlicht en laat het andere facetten onderbelicht.

Door ruimte te geven aan nieuwe verhaallijnen wordt het bestaande beeld van Brugge bijgesteld en verrijkt. Het helpt de hardnekkige beeldvorming die nog steeds bestaat over de stad te ontcrachten. Brugge wordt in binnen- en buitenland gepercipieerd als een idyllisch middeleeuws openluchtmuseum. Door een te sterke nadruk op wat de stad vroeger was, ontstaat een kloof met wat de stad vandaag is en wordt ze niet als echt ervaren.

Door niet alleen te focussen op ons rijke verleden maar ook ruimte te geven aan nieuwe dynamieken krijgt de stad zuurstof. Hierdoor verschuift de aandacht van de pure cultuurconsumptie naar cultuurcreatie en worden er kansen geboden aan lokaal talent. Deze beweging gaat in tegen de verdere disneyficatie van de stad en blikkt vooruit naar morgen. Brugge heeft nood aan sterke toekomstvisies die bijdragen tot een imago van levende cultuurstad.

Het Brugs Erfgoednetwerk (BEN) en tapis plein vzw (expertisecentrum voor cultureel erfgoed) willen met deze blauwdruk graag een voorzet hiertoe geven. We willen beleid en sector uitnodigen om Brugge verder te profileren als stad en regio van baanbrekend vakmanschap.

In dat streven staan we niet alleen. Het afgelopen jaar brachten we mensen uit diverse domeinen en organisaties rond de tafel om na te gaan hoe we vakmanschap in Brugge sterker op de kaart kunnen zetten. Meesterlijke handen zijn vandaag in Brugge nog vaak onzichtbaar aan het werk en het veld is versnipperd in vele disciplines, organisaties, individuele vaklui en ontwerpers. Toch is het een bevlogen sector met oog voor kwaliteit én met groeipotentieel, die gedreven passies wil delen.

Daarom deze warme oproep aan bedreven handen om de stad mee vorm te geven. Schrijf mee aan deze nieuwe verhaallijn, laat u inspireren door deze blauwdruk, onderneem actie of stuur ons uw ideeën toe!

VISIE

NOOD AAN NIEUWE VERHALEN VOOR DE STAD

'Antwerp, powered by creatives', 'Gent, creatieve hotspot', 'Hasselt, hoofdstad van de smaak', 'Kortrijk, stad van innovatie, creatie en design' ... Hoe onderscheidt Brugge zich te midden van deze wildgroei aan citymarketingslogans?

Volgens het recente Kunststedenonderzoek van Toerisme Vlaanderen (2011) wordt Brugge nog steeds geassocieerd met 'traditioneel', 'pittoresk' en 'idyllisch'. Het imago van Brugge wordt vooral bepaald door de mooie uitstraling, de rijke geschiedenis en de authentieke architectuur van de stad. Ook de Unesco-titel 'Brugge Werelderfgoedstad' legt de focus op het verleden en laat weinig ruimte om Brugge als een levende cultuurstad te percipiëren.

Om in de 21ste eeuw even aantrekkelijk te blijven voor bewoners en bezoekers zal Brugge dit eenzijdige imago moeten bijsturen. Jonge, talentvolle Bruggelingen verlaten hun geboortestad en de toeristische concurrentie van andere historische steden neemt toe. Het is hoog tijd voor Brugge om proactief na te denken over stadsprofilering, de invulling van het toeristische aanbod en de ruimte die de stad biedt aan beloftevolle creatievelingen.

Brugge zet de komende jaren dus het best in op een sterkere positionering en een verrijking van het bestaande aanbod via aanvullende verhaallijnen. Door scherp te stellen op kwaliteit, de deur open te zetten voor vernieuwing én aandacht te hebben voor een meer belevingsgericht aanbod. Als tegenwicht voor de toenemende globalisering en de tendens naar uniformering en vervlakking vormen lokale verankering en datgene waar we in uitblinken de ideale recepten voor een succesverhaal.

Brugge sterk in vakmanschap

Als Brugge het verschil wil maken met de andere Vlaamse steden, trekt ze de kaart van 'baanbrekend vakmanschap'. De stad en regio hebben hiervoor alle troeven in huis! Brugge heeft niet alleen een bijzonder rijke traditie in verfijnd handwerk maar is vandaag ook de thuisbasis voor vele eigentijdse vakmensen, ontwerpers en ambachtelijke ondernemingen. Bovendien sluit het kleinschalige vakmanschap perfect aan bij het intieme en historische karakter van de stad.

De focus op ambachtelijk design onderscheidt ons van steden zoals Kortrijk, dat scherpstelt op industrieel design, of Antwerpen, dat vooral een modestad is. Brugge heeft geen designscholen, geen HISK, geen Modeacademie, maar kan zich onderscheiden als 'Universiteit van de handen', een plek waar gespecialiseerde ambachtelijke kennis wordt doorgegeven en geactualiseerd.

Handmade in Brugge als nieuw label

Met *Handmade in Brugge* willen we Brugge profileren als stad en regio van baanbrekend vakmanschap, geworteld in een eeuwenoude traditie én tegelijk inzetend op creatie en innovatie. Die uitdaging en blik op morgen zijn essentieel om ons stoffige erfgoedimago af te schudden en niet opnieuw geassocieerd te worden met het louter opvoeren van ambachten uit het verleden ter vermaak van een toeristisch publiek. Toekomst maken voor Brugge betekent immers ruimte geven aan experiment, zonder het verleden te vergeten. Een rijke traditie als gedroomde voedingsbodem voor innovatie!

In het kader van een toeristische profilering en het stimuleren van ondernemerschap beschouwen we de ambachtelijke sector zeer ruim. We willen handwerk in de brede zin van het woord voor het voetlicht brengen en weer opwaarderen. Zo focussen we ook op culinair vakmanschap, temeer omdat culinair toptalent meermaals heeft aangetoond dat ambachtelijke tradities hand in hand kunnen gaan met innovatieve technieken. Deze branche toont bovendien een uitzonderlijke aandacht voor het product, voor creativiteit, verfijning en streekgebondenheid. Het culinaire vervult zo een voorbeeldfunctie voor de andere ambachten. Als we kijken naar het aanwezige potentieel in de stad, is het zinvol extra aandacht te hebben voor de volgende disciplines: kalligrafie en letterbeeldhouwen, gastronomie, kant, restauratie en hedendaags ambachtelijk design.

Initiatief komt vaak van onderen uit, maar wanneer dit lokaal ondersteund en getrokken wordt, blijkt vaak dat het geheel groter is dan de som van de delen.

Clara Vankerschaver

Waarop inzetten?

De centrale doelstelling van *Handmade in Brugge* is de stadsprofilering bijsturen én een vruchtbaar klimaat creëren voor baanbrekend vakmanschap. Het initiatief wil enerzijds het bestaande aanbod sterker in de verf zetten en anderzijds de verdere ontwikkeling ervan stimuleren. Het vraagt dus een sectoroverschrijdende aanpak en begeeft zich op de terreinen cultuur, toerisme, economie en zelfs onderwijs. Het wil zowel beleid, stadsdiensten, ondernemers en organisaties die actief zijn op het terrein als ook het brede veld van creatieve individuen ertoe aanzetten werk te maken van de verschillende doelstellingen en actiepunten. *Handmade in Brugge* kan enkel worden gerealiseerd als er gezamenlijk actie wordt ondernomen en iedereen het project enthousiast mee uitdraagt.

Concreet wil *Handmade in Brugge* inzetten op:

- een sterkere profilering van Brugge als stad van baanbrekend vakmanschap
- het explicieter in beeld brengen van vakmanschap in het stadsbeeld
- het versterken van het aanbod aan ambachtelijke producten
- het stimuleren van vernieuwend experiment
- het creëren van creatieve broedplaatsen in de stad

Deze vijf actiepunten worden verder in deze publicatie meer in detail toegelicht.

Geen beter moment!

De keuze voor baanbrekend vakmanschap als profiel voor Brugge wortelt enerzijds in de sterke troeven die de stad op dit vlak kan voorleggen, maar beantwoordt anderzijds ook aan specifieke noden en tendensen. Niet alleen is er de algemene maatschappelijke trend van hernieuwde aandacht voor vakmanschap, maar ook bij andere evoluties in de samenleving vindt *Handmade in Brugge* aansluiting. Tegenover de huidige trend van globalisering en goedkope massaproductie bestaat bij de consument een toenemende behoefte aan eigenheid en identiteit. Er is een hernieuwde aandacht voor kwaliteit, eerlijke producten en authenticiteit. Daardoor groeit de vraag naar exclusieve handgemaakte ontwerpen met een verhaal en een duidelijke herkomst.

Ironisch genoeg is het net dit ambachtelijke, arbeidsintensieve aspect van ons bedrijf dat het mogelijk maakt te concurreren tegen lagelonenlanden. Bij stuk- en maatwerk zijn de knowhow en ervaring van het personeel buitengewoon belangrijk. Op prijs kunnen we nooit concurreren, wel op design, kwaliteit en service.

Mathias Slabbinck

Het ambachtelijke sluit zo mooi aan bij de internationale 'slow'-beweging, die onze oververhitte economie en de daarmee gepaard gaande vervlakking in vraag durft te stellen. Als tegenreactie op onze huidige kenniseconomie is de hernieuwde belangstelling voor het werken met onze handen, voor onthaasting en beleving een feit.

Daarnaast is er momenteel vanuit verschillende beleidshoeken – zowel op stedelijk, Vlaams als nationaal niveau – opvallend veel belangstelling voor vakmanschap. Zo zet het toeristische beleid volop in op dit aspect, zoals blijkt uit de verschillende strategische plannen (zie verder). Voor het economische beleid is het vijfvoor twaalf om werk te maken van een ondernemersvriendelijker klimaat voor de kwetsbare groep van creatieve zelfstandigen. In het onderwijs wil men het imago-probleem van technische en beroepsopleidingen bijsturen en de instroom bevorderen. En vanuit de erfgoedsector – aangevuurd door de Unesco-conventie voor Immaterieel Cultureel Erfgoed (2003) – is er aandacht voor ons rijke erfgoed aan tradities en gebruiken, waar traditioneel vakmanschap en ambachtelijke technieken deel van uitmaken.

Vakmanschap als insteek voor een meer belevingsgericht toerisme

Vanuit toeristisch oogpunt is het een interessante keuze om op deze tendensen voort te borduren. Het kan duurzame perspectieven bieden voor de uitbouw van een identiteitsversterkend beleid en een alternatieve vorm van toerisme en stadsbeleving bereiken die gericht is op zingeving en uitwisseling tussen Bruggeling en stadsbezoeker.

Dit kan bijvoorbeeld door kleinschalige toeristische producten aan te bieden die een hoge belevingswaarde nastreven en persoonlijk contact en ontmoeten centraal stellen. Door stadsbezoekers de luxe van eenvoud en kwaliteit te laten herontdekken in een verrassend aanbod van ambachtelijke producten of hen creatief aan de slag te laten gaan in workshops die ze tijdens hun verblijf in de stad bij lokale vaklui kunnen volgen.

Dit kan een internationaal publiek aantrekken van citytrippers die op zoek zijn naar een bijzonder aanbod dat niet in andere steden te vinden is en van internationale vakspecialisten die in Brugge inspiratie willen opdoen (beurzen, conferenties ...) of een opleiding willen volgen (masterclasses, kortlopende stages, workshops ...). Maar het kan ook publiek uit Vlaanderen verrassen en ertoe aanzetten om Brugge te herontdekken.

In een wereld van automatisering en hightech dreigt het ambacht in de vergetelheid te raken.

Pol Standaert

Brugge verdient het label Handmade, omdat onze stad een mekka is voor vele ambachtelijke beroepen die hun producten op artisanale wijze maken. Deze rijke en veelzijdige ambachtelijke cultuur maakt onze stad zo aantrekkelijk voor toeristen.

Dominique Persoone

De weg is uitgestippeld

Het internationale merkenbeleid van Vlaanderen (*Merkenboek Vlaanderen*, 2011), dat onderbouwd is door marktonderzoek, wijst ons de weg. Het speerpunt van het merkverhaal dat internationaal zal worden uitgedragen vanuit Vlaanderen is 'Cutting-edge craftsmanship': 'Vlaanderen is het verhaal van mensen als makers, gedreven door kennis en kunde. Het is het verhaal van baanbrekend vakmanschap. Gisteren, vandaag en morgen. Dat maakt Vlaanderen spraakmakend in de wereld.' Het DNA van Vlaanderen is volgens dit onderzoek een versmelting van hands-on, eigenzinnig, duurzaam, vakkundig en behulpzaam. 'Vlaanderen is zowel broedplaats als podium voor iedereen die onderzoekt, creatief en ondernemend is. Onze ontwerpers en vormgevers schenken bijzondere aandacht aan de kwaliteit van hun ontwerpen. Hun vakkenis en vakkunde blijken uit hun werkwijze, hun oog voor detail en de materialen die ze gebruiken. Ze gaan steeds weer op zoek naar nieuwe invalshoeken waardoor hun ontwerpen vaak verrassend en innovatief zijn.'

Dit merkenbeleid vindt eveneens zijn vertaling in de *Internationale Marketingstrategie (2012-2015)* van Toerisme Vlaanderen. Het uitgangspunt: 'Beleef het baanbrekend vakmanschap in Vlaanderen'. De toeristische troeven van Vlaanderen zijn doorspekt met vakmanschap, vandaar dat de klemtoon komt te liggen op productlijnen die deze facetten op de buitenlandse markten versterken: onze rijke eet-, drink- en tafelcultuur, ons erfgoed, onze kunsten en onze mode. Centraal in de beeldtaal komen de 'mensen als makers': het creëren, het maken, de activiteit, de manier waarop het wordt waargemaakt. Uit de handelingen, bewegingen en de omgang met materialen moet het vakmanschap blijken.

Handmade in Brugge kan de stad aantrekkelijker maken voor trend(s)hoppers én een stimulans zijn voor jongeren om de stap naar een creatieve loopbaan te zetten.

Inge De Zutter

Maar ook Brugge springt op de kar. Het *Strategisch plan voor Toerisme in Brugge 2012-2016* ligt helemaal in dezelfde lijn en komt tegemoet aan eerder aangehaalde verzuchtingen. De centrale doelstelling is 'Brugge ontwikkelen als een duurzame en leefbare 21ste-eeuwse cultuurtoeristische stad van wereldklasse'. De kernwaarden zijn: kwaliteit, intimiteit en vernieuwing in ontmoeting met traditie. Duurzaamheid houdt volgens het plan namelijk in dat creatief en innovatief talent in Brugge kansen krijgt. 'Creëren en innoveren zijn immers de enige manieren om in de toekomst als stad te overleven en het verschil te maken.' Concreet wil het actieplan 'meer unieke, eigentijdse, innovatieve en belevingsvolle producten in de markt plaatsen', onder andere door meer kunst/design in de openbare ruimte, het stimuleren van participatie door workshops aan te bieden, interactie tussen bezoekers en bewoners, de herbestemming van erfgoedplekken tot multifunctionele sites gericht op zowel stadsgebruikers als -bezoekers, ondernemers en ontwerpers, de ontwikkeling van een trendy *foodmarket* ... De tweede strategische doelstelling zet zelfs volledig in op het accentueren van vakmanschap uit Brugge, door jonge ontwerpers en vaklui een platform te geven, door een kwaliteitslabel te ontwikkelen, het aanbod aan kwaliteitssouvenirs te versterken, meer zichtbaarheid aan vakmanschap te geven en door een fysieke plek in de stad.

Positieve signalen en beleidsontwikkelingen waar *Handmade in Brugge* naadloos op aansluit. Van daaruit kan deze blauwdruk inspiratie bieden bij de concretisering van het uitgetekende beleid.

Handmade in Brugge, werk van vele handen

Handmade in Brugge komt als aanvullende profileringslijn van de stad en regio tegemoet aan heel wat noden en euvels, maar heeft tijd, beleidsondersteuning, -coördinatie én gedreven passie van onderuit nodig om te slagen.

Handmade in Brugge kan vele dingen zijn:

- een motor voor een sterkere toekomstgerichte positionering van de stad
- een stimulans voor een streven naar meer verdieping, kwaliteit én vernieuwing
- een insteek voor meer waardering en activering van het erfgoed
- gangmaker voor een meer belevingsgericht aanbod

Een belangrijke opdracht voor Brugge en de restaurantsector is alle niveaus van eetgelegenheden eenzelfde kwaliteitsimago te bezorgen.

Elke toerist die Brugge bezoekt, moet Brugge met een gelijkaardig culinair beeld verlaten, zoals dat nu op topniveau gebeurt.

Gert De Mangeleer & Joachim Boudens

Handmade in Brugge is een rijk en bevlogen verhaal, krachtig in visie en potentieel, maar ook kwetsbaar. De mensen, de ambachtslui rond wie het verhaal is opgebouwd, zijn zeer gedreven, maar hun draagkracht is vaak beperkt, waardoor we vaakzaam moeten zijn om hen niet te overvragen. De ambachtensector staat voor heel wat actuele uitdagingen en noden, én er moet op een hoger beleidsniveau dringend werk gemaakt worden van onder meer een beter statuut en omkadering. *Handmade in Brugge* zal hier geen structureel antwoord op kunnen bieden, maar kan wel ondersteunend werken, een platform aanreiken en meer zichtbaarheid geven aan de sector.

Het merkverhaal 'Vlaanderen, verbeelding werkt' besluit met de woorden: 'In Vlaanderen maken we alles, maar we maken niet te veel drukte'. Misschien moeten we vanaf nu in Brugge toch wat meer drukte durven maken en uitpakken met onze sterktes en de verrassende schoonheid die voortkomt uit de handen van ons creatief talent!

Vanwege zijn mooie gevels en kleine straatjes mag je in Brugge verwachten verrassende dingen tegen te komen. Gespecialiseerde winkels en ambachtelijke werkplaatsen horen bij Brugge. Ze wekken de nieuwsgierigheid van voorbijgangers en dragen bij tot een goede, intieme sfeer van de stad.

Bart Welten

TROEVEN

WAT BRUGGE IN DE VINGERS HEEFT

Een rijke kunstambachtelijke traditie

In het streven naar baanbrekend vakmanschap heeft Brugge een eeuwenlange traditie. In de middeleeuwen werden de stoffen uit Brugge en Vlaanderen geprezen voor hun rijkelijke uitzicht, hun degelijkheid en fijnheid. Toen de Vlaamse lakenindustrie in de 15de eeuw meer en meer concurrentie kreeg van andere steden en regio's, legde Brugge zich toe op een meer gediversifieerde productie van kwaliteitsproducten. De paneelschilderkunst van de Vlaamse Primitieven is alom bekend, maar Brugge blonk ook uit in de edelsmeedkunst, de diamantnijverheid en de productie van verluchte handschriften.

Ook na de hoogdagen als internationale handelsstad leefde in Brugge de traditie van verfijnd vakmanschap voort. Kunstenaars en ambachtslieden vonden gretig afname van hun creaties bij welvarende burgers en edellieden, kerken en kloosters, die naar passende decoratie voor hun nieuwe of vernieuwde interieurs zochten. Ook de vele verenigingen, zoals de ambachten, schutters- en schermersgilden, rederijderskamers, godsdienstige confrérieën en culturele genootschappen, wilden hun prestige uitdrukken met mooi ingerichte ontmoetingsruimtes en kunstig vervaardigde kentekens. Zowat alle kunstambachten waren in Brugge goed vertegenwoordigd: kantwerk, broderie, goud- en zilversmederij, brons-, koper- en tingieterij, schrijnwerkers en meubelmakers, uurwerkmakers en orgelbouwers. Zij lieten een rijke kunstambachtelijke erfenis na, die vandaag nog te ontdekken is in de vele Brugse kerken, musea en historische gebouwen.

In de 19de eeuw leidden de neogotische beweging en de grootschalige restauratie van de historische stad tot een nieuwe bloeiperiode voor de kunstambachten in Brugge. De ateliers van glazeniers, edelsmeden, beeldhouwers, kunstborduurders en drukkers werkten voor een internationale clientèle. Een aantal ambachtelijke familiebedrijven die toen ontstonden, leven vandaag nog voort. Zo trad Pol Standaert als beeld- en steenhouwer en ornamentist in de voetsporen van zijn vader en grootvader. Samen met zijn team heeft hij al heel wat panden in Brugge en omstreken verrijkt of geres- taureerd. Ook de Kunstateliers Slabbinck (kerkgewaden en bedlinnen) en Arte/Grossé

(kerkgewaden en religieus zilver- en koperwerk) zijn rechtstreekse erfgenamen van eeuwenoude goudborduurateliers. Nog een voorbeeld is Daniël Dewispelaere, die als restauratie- en decoratieschilder een meer dan honderd jaar lange familietraditie van kunstambachten voortzet.

Virtuositeit in baksteen

Er wordt gezegd dat de Belg een baksteen in zijn maag heeft – de Bruggeling heeft een baksteen in zijn handen. Brugge is uit gebakken polderklei opgetrokken. Ondanks deze eenheid van materiaal is elk huis uniek. Met virtuositeit smukten de Brugse metselaars gevels op met sierlijk maaswerk, ornamenten en boogvormen met fraaie kleurschakeringen (door rode baksteen af te wisselen met gele tufsteen). Al in de 14de eeuw waren de Brugse metselaars erg bedreven in het verfijnde werk. Zij ontwikkelden een eigen stijlelement, dat de plaatselijke architectuur bleef kenmerken tot in de 19de eeuw. Het gaat over de Brugse travee, een gevelnis omheen de boven elkaar liggende vensters van de verschillende verdiepingen. De Brugse travee en het gotische maaswerk bleven de metselaars generatie na generatie boeien. Met de opkomst van de neogotische stijl vanaf het midden van de 19de eeuw herontdekten de bouwmeesters het eigene van deze Brugse baksteenstijl. Dit zorgde niet alleen voor een restauratiegolf van waardevolle gebouwen, maar ook voor nieuwe bouwwerken geïnspireerd door deze eeuwenoude bouwtraditie. En tot vandaag is gebakken klei populair in de binnenstad. Kijk maar naar het Concertgebouw, dat bekleed is met duizenden terracotta tegels.

Culinare hoofdstad van België

In de Michelinids van 2012 prijkt Brugge met acht restaurants, samen goed voor niet minder dan veertien sterren. Daarmee blijft Brugge de culinaire hoofdstad van België. Op internationale kookbeurzen scoren de jonge Brugse chefs met hun innovatieve keuken. Ze maken een eigen interpretatie van de vertrouwde Vlaamse gerechten en integreren die met nieuwe kooktechnieken in een heel eigen stijl. Hun vak leerden zij vooral bij andere topchefs. Dit in combinatie met de typisch West-Vlaamse ondernemersgeest verklaart het culinaire succes van Brugge. Ook de aanwezigheid van twee vermaarde hotelscholen, Ter Groene Poorte en Spermalie, draagt hiertoe bij. Samen met Ter Duinen zijn dit de belangrijkste onderwijsinstellingen in Vlaanderen binnen hun vakgebied. Het zijn gastronomische kenniscentra met een internationale uitstraling.

Brugge herbergt en verbergt veel van zijn ambachtelijke schatten!

Frederiek Van Pamel

Door de eeuwen heen heeft de stad meermaals bewezen een artistieke aantrekkingspool en thuisbasis te zijn voor grote en kleinere kunstenaars.

Aline Vandeplass

Inzake innovatie in de voedingsindustrie neemt *Sense for Taste* het voortouw: een ontwikkelingsbureau op het vlak van voeding. Bio-ingenieur Bernard Lahousse runt samen met Johan Langenbick en topchef Peter Coucquyt dit Brugse bedrijf, dat met zijn aromaspecialisatie een wereldwijde reputatie uitbouwde. Zij ontwikkelden een databank van achthonderd ingrediënten en aromaprofielen, die dient als basis voor de *foodpairing*-methode. *Sense for Taste* begeleidt sterrenchefs en voedingsbedrijven in hun zoektocht naar nieuwe, smaakvolle gerechten. Bernard Lahousse is ook een van de oprichters van *The Flemish Primitives*, een culinair topevenement voor professionelen. Met dit initiatief wil Lahousse België hoger op de culinaire ladder brengen.

Niet alleen de beste chef-koks, ook de beste chocolatiers vind je in Brugge. De stad telt meer dan vijftig gepassioneerde chocolatiers, die met veel vakmanschap pralines en chocoladeproducten maken. Sommige ondernemers, zoals Dominique Persoone en Eddy Van Belle, reiken nog verder en dragen ertoe bij dat Brugge zich als een echt chocoladelaboratorium ontwikkelt. Een beetje in de schaduw van de vele chocoladewinkels, maar niet minder smaakvol en deskundig, zijn de vele speciaalzaken voor delicatessen. Zowel in koekjes, patisserie, koffie, thee, wijnen en andere gastronomische geneugten toont Brugge zijn culinaire verfijndheid.

Een ander typisch Belgisch product heeft ook een stevige basis in Brugge: het bier, al wordt dit steeds minder in Brugge zelf gebrouwen. In 1904 telde Brugge nog 31 brouwerijen, nu is De Halve Maan de laatst overblijvende familiebrewerij in het Brugse stadscentrum. Met de introductie van de Brugse Zot ('het échte Brugse stadsbier'), de herlancering van de Straffe Hendrik en de uitbouw van een drukbezocht brouwerijmuseum slaagde de jonge ondernemer Xavier Vanneste erin een rijke familietraditie nieuw leven in te blazen. Tegelijk is Brugge ook een paradijs voor bierliefhebbers van heinde en ver, die hier willen proeven van de geraffineerde Belgische biercultuur.

Tot slot mogen we niet vergeten dat Brugge tot aan de zee reikt. In de ondiepe kustwateren leeft de grijze garnaal, die uitgeroepen is tot streekproduct. De wijze waarop de Zeebrugse vissers de garnaal vangen en bereiden, geeft het schaaldier zijn bijzondere smaak en knapperigheid.

Om de Brugse gastronomie in de kijker te zetten organiseert de stad Brugge in samenwerking met BruggePlus sinds 2011 *Kookeet*. Dit evenement, waarbij Brugse topchefs het publiek laten kennismaken met allerlei gastronomische pareltjes, was meteen

een schot in de roos. De tweede editie in 2012 lokte maar liefst 81.000 bezoekers, zo'n 20.000 meer dan in 2011.

Wereldcentrum voor kalligrafie

Brugge is een stad van boeken en letters, in het verleden en ook vandaag. In de late middeleeuwen produceerden Brugse scriptoria de mooiste handschriften van het westelijk halfrond. Al in de jaren 1470 – twintig jaar nadat Gutenberg de blokdruk had vervangen door losse letters – werden hier de eerste boeken gedrukt. Getuige van dit verleden is het rijke boekenerfgoed, dat verborgen ligt in openbare, religieuze en private bibliotheken.

Boeken en letters genieten vandaag nog steeds een levendige belangstelling in Brugge. Onder de stadsbewoners zijn er heel wat schrijvers, illustratoren, boekbinders, uitgever van kunstige boeken, en niet te vergeten enkele internationaal gerenommeerde kalligrafen en letterbeeldhouwers. In geen enkele andere Europese stad is er een grotere concentratie aan kalligrafen en kalligrafieopleidingen dan in Brugge. Studenten uit de Verenigde Staten, Europa, Japan en Australië komen naar hier om zich te bekwamen in de letterkunst. Andersom is er een kern van Brugse kalligrafen en letterkunstenaars die wereldwijd worden gevraagd om les te geven.

Aan de basis van dit succesverhaal lag Jef Boudens (1926-1990), de eerste moderne kalligraaf van België. Hij leidde een hele generatie Vlaamse kalligrafen op. Hij heeft zijn passie voor de kalligrafie ook doorgegeven aan zijn vijf kinderen, die allemaal letterkunstenaar zijn geworden. Zijn drie zonen, Pieter, Jeroen en Kristoffel, hebben zich vooral toegelegd op het letterbeeldhouwen en hebben daarin een internationale reputatie opgebouwd. Zijn dochters, Joke en Liesbet, zijn eveneens letterkunstenaars en geven les in binnen- en buitenland.

De tweede belangrijke pijler van het Brugse kalligrafieverhaal is Jan Broes. Zijn 15de-eeuwse woonhuis in de Zomerstraat gold lange tijd als een trefpunt voor internationaal vermaarde kalligrafen en letterkappers. Tijdens de jaren 1980-1990 organiseerde hij er driejaarlijkse tentoonstellingen van kalligrafie en letterbeeldhouwen, die bij een breed publiek in de smaak vielen. Het sluitstuk vormde het prestigieuze stadsproject 'Een stad vol letters' in 2002, naar aanleiding van Brugge 2002, Culturele Hoofdstad van Europa.

Het stimuleren van jongeren om carrière te maken in ambachtelijke en uitstervende beroepen is zeker een punt waaraan gewerkt moet worden.

Dominique Persoone

Een derde pijler is Brody Neuenschwander, een Amerikaanse kalligraaf die zich in 1993 in Brugge vestigde, de thuisstad van zijn echtgenote. Zijn opleiding genoot hij aan het Roehampton Institute in Engeland, het bastion van de klassieke Engelse kalligrafie. In Brugge vond hij de ideale voedingsbodem om zijn horizon te verruimen en zijn kalligrafie te ontwikkelen tot een echte kunstvorm. De Britse filmregisseur Peter Greenaway maakte van zijn diensten gebruik in verschillende films, waaronder *Prospero's Books* en *The Pillow Book*. Tot de opdrachtgevers van Brody Neuenschwander behoren ook de Amerikaanse, Britse en Belgische regering, BBC, Time-Life, de Britse Royal Mail en ... de stad Brugge, uiteraard.

Onder impuls van Sofie Verscheure, Yves Leterme en Veronique Vandevoorde werd in 2003 vzw Witruimte opgericht, een 'leerschool voor kalligrafie'. Brody Neuenschwander stelde een curriculum op, waarbij cursisten door de verschillende stadia van formele kalligrafie naar een meer persoonlijke, expressieve vorm worden begeleid. Met daarbij nog de cursussen van Vormingplus en Syntra West heeft Brugge een zeer sterk uitgebouwd opleidingsaanbod voor kalligrafie en letterbeeldhouwen. Ook toekomstige professionelen kunnen in Brugge terecht. In 2009 richtte Lieve Cornil Studio XII, *International School for the Lettering Arts* op, met een drie- of vierjarige opleiding in grafisch ontwerp en letterontwerp.

De stad Brugge en het OCMW zijn zich heel goed bewust van het kalligrafische talent dat in de stad aanwezig is en ondersteunen hun letterkunstenaars via opdrachten en projecten. In de binnenstad bevinden zich ook meerdere galerijen en winkels die zich op de letterkunst toespitsen. Onder verschillende letter- en boekminnende Bruggelingen is ook het initiatief gegroeid om Brugge verder als *centre of excellence* op het vlak van letterkunst te ontwikkelen. De ideeën daarvoor zijn gebundeld in een andere blauwdruk voor de stad: *Brugge Letterstad*.

Proeftuin en kweekvijver voor restaurateurs

Er zijn weinig steden waar meer aandacht wordt besteed aan de zorg en de restauratie van het historisch erfgoed dan in Brugge. In de jaren 1970 had Brugge als enige Belgische stad al een dienst Monumentenzorg. Het stadsbestuur investeert veel middelen in de restauratie van zijn burgerlijke en religieuze monumenten en het beheer van zijn museale collecties. Bovendien voorziet de stad Brugge subsidies voor zogenaamde

Brugge heeft nood aan een laagdrempelige plek waar plaats is voor zowel kunst als ambacht. Waar je als bezoeker of als maker kan aankloppen. Een actief, open en sociaal trefpunt, waar geest en hand gescherpt worden.

Ilse Acke & Jeffrey Vanhille

'kunstige herstellingen'. Dit zijn restauraties van particuliere niet-beschermde monumenten met een erfgoedwaarde op het Brugse grondgebied. Veel privépersonen en organisaties dragen zo hun steentje bij tot het behoud van en de zorg voor het Brugs roerend en onroerend erfgoed.

De conservatie en restauratie van het rijke Brugse erfgoed vereisen de kennis van uiteenlopende ambachtelijke technieken en een leger van bekwame vakmensen. Het gaat vaak om gespecialiseerd handwerk, gestoeld op eeuwenoude tradities. In Brugge zijn enkele familiebedrijven actief die deze vakkennis van generatie op generatie doorgeven. Zij combineren vakmanschap en eerbied voor de ambachtelijke werkmethoden met nieuwe technologieën. Daarnaast zijn er een hele rits opleidingen die de overdracht van allerlei restauratietechnieken garanderen. Zo kunnen (toekomstige) restaurateurs bij Eucora terecht om zich te bekwamen in ambachtelijk metselwerk, hout- en schildertechnieken. Oude handschriften en drukken zijn in goede handen bij CORES, het Competentieplatform voor Conservering en Restauratie van Boeken en Archieven. Dit is een gezamenlijk initiatief van een aantal Brugse archieven, erfgoedbibliotheken, Erfgoedcel Brugge en Syntra West, met opleidingen in handboekbinden, boek- en papierrestauratie. Voor het varend erfgoed is er Archonaut vzw, die houtbewerkers opleidt in de restauratie van historisch waardevolle schepen. Toekomstige meubelrestaurateurs, bouwrestaurateurs en schilders-decorateurs kunnen terecht bij het VTI-Brugge, dat deze opleidingen zowel in secundair als in volwassenenonderwijs aanbiedt. En voor architecten, ingenieurs en aannemers die zich willen specialiseren in de restauratiesector biedt de Hogeschool West-Vlaanderen (HOWEST) het postgraaduaat 'Renovatietechnieken & Monumentenzorg'.

Kantstad

De kantnijverheid is nauw verbonden met de geschiedenis en identiteit van onze stad. Brugge bleef lange tijd van grote industrie verstoken. Tot ver in de 20ste eeuw bleef de huiselijke kantproductie belangrijk. In 1848 verdiende ongeveer de helft van alle Brugse vrouwen een centje bij met klantklossen. Zij zaten tot twaalf uur per dag boven het kantkussen gebogen. Het schamele loon dat ze daarmee verdienden, betekende voor hen een levensnoodzakelijke aanvulling van het gezinsinkomen.

Kant neemt in een stad als Brugge een belangrijke plaats in als ambachtelijke traditie en immaterieel cultureel erfgoed. Daarom is het van vitaal belang dat Brugge blijft investeren in kant, in het doorgeven van de techniek en het stimuleren van vernieuwing.

Inge De Zutter

Ondersteuning voor ambachtsmensen is vooral het creëren van een vruchtbaar klimaat.

Clara Vankerschaver

Dat Brugge een sterke katreputatie opbouwde, had te maken met meerdere factoren, zoals vlagaren van uitstekende kwaliteit en een lange traditie van kunstambachten. De specialiteit van deze stad is kloskant, zo genoemd omdat hij wordt gemaakt met behulp van klosjes. Het meest verfijnde kantwerk was te vinden bij de zusters apostolinnen, die in 1717 een kantschool stichtten in Brugge. Men sprak over 'toveressewerk' of 'point de fée'. In de 19de eeuw blonk Brugge ook uit in het fijne bloemwerk.

De Sint-Annawijk, toen de armste volksbuurt van Brugge, was het kloppend hart van het Brugse kantleven. Tijdens de zomer zaten de kantwerksters hier in lange rijen of in groepjes langs de straatkant buiten te klossen. In 1835 vestigde ook de kantschool van de apostolinnen zich in deze wijk, vlak naast de Jeruzalemkapel. De eerste toeristen die door de Brugse straten flaneerden, waren gecharmeerd door de klossende vrouwen op de stoep. Al gauw verschenen de eerste kantwinkels langs de toeristische invalswegen. Postkaarten met Brugse kantwerksters en tentoonstellingen verspreidden het beeld van Brugge als kantstad. Kant verwierf zo dezelfde status als chocolade, frieten, bier ...

Na de Tweede Wereldoorlog brachten een gewijzigd modebeeld en verbeterde welvaart de Brugse kantnijverheid de doodsteek toe. Toch leeft de kanttraditie in Brugge vandaag nog steeds voort, maar dan als hobby en kunstambacht. In 1972 nam de vzw Kantcentrum het kantonderwijs van de zusters apostolinnen over. Daarnaast is er nog het kantonderwijs van de Stedelijke Academie en de Sint-Godelieveschool en zijn er tal van privéopleidingen. Het kantleven evolueert en dat is positief. Dit is bijvoorbeeld merkbaar in het onderwijs, waar traditionele kantttechnieken gecombineerd worden met hedendaagse methodes. Ook de vereniging 'KANT-ACT' zorgt voor een frisse en vernieuwende benadering van kant als expressiemiddel.

Eind 2009 dreigde het Kantcentrum met het bijbehorende museum failliet te gaan, maar daar staken enkele ondernemende Bruggelingen een stokje voor. In de voormalige kantschool in de Balstraat zal in het voorjaar van 2014 een vernieuwd, interactief kantomuseum verrijzen. Daarnaast zullen de Musea Brugge in de komende jaren hun historische kantcollectie opnieuw een plaats geven in de vaste opstellingen, met name in het Volkskundemuseum en het Gruuthusemuseum. De Musea Brugge bezitten immers de grootste en belangrijkste collectie kant in Vlaanderen, opgebouwd via schenkingen en aankopen van gepassioneerde verzamelaars. Binnenkort zal dit mooie erfgoed te bewonderen zijn op meerdere plekken in Brugge, samen met het verhaal van de duizenden vrouwen en meisjes die hun gezondheid opofferden om deze unieke handwerkjes te maken.

Dat kant vandaag nog actueel is, bewees *Kantlijnen* (2010). Deze tentoonstelling op meerdere locaties in de stad liet zien hoe hedendaagse modeontwerpers, designers en kunstenaars zich laten inspireren door het lijnenspel, de motieven en patronen van kant.

Bijzonder textiel

Het is weinig bekend dat Brugge een internationaal centrum is voor de confectie van kunstzinnige gewaden voor de eredienst. Twee bedrijven in Brugge, Kunststateliers Slabbinck en Arte/Grossé, blinken uit in deze hoogwaardige niche en hebben wereldwijd meer dan 50% van de markt in handen. Het zijn twee bedrijven met een lange geschiedenis. Arte/Grossé bestaat al sinds 1783 en is altijd in Brugge gevestigd geweest. Slabbinck heeft al 108 jaar Brugge als thuisbasis. Beide bedrijven blijven zich onderscheiden door ambachtelijk maatwerk.

Maar ook voor leken telt Brugge modeontwerpers, die ambachtelijke perfectie hoog in het vaandel voeren. Wie bruids- of gelegenhedskledij zoekt, kan terecht bij Veerle Praet en D-Suère. Elk kledingstuk dat zij maken, is een *pièce unique* en een exclusief staaltje van haute couture. Zij werken voor een internationale clientèle. Daarnaast zijn er in Brugge ook ontwerpers van hoeden, handtassen en accessoires actief die traditionele textieltechnieken combineren met een hedendaagse vormtaal. Zo maakt bijvoorbeeld Dominique Dufait op ambachtelijke wijze designerhandtassen en weeft Ilse Acke met de hand hedendaagse sjaals en woonaccessoires.

Modeontwerpster Frieda Degeyter en accessoireontwerpster Lore Ongenae tonen met hun gedurfde collecties dat Brugge ook verrassend uit de hoek kan komen. Glenn Martens, een jonge Brugse modeontwerper, scheert dan weer internationaal hoge toppen. Na zijn opleiding aan de Antwerpse Modeacademie kon hij meteen aan de slag bij Jean Paul Gaultier in Parijs. In februari 2012 presenteerde Glenn Martens zijn eerste eigen vrouwenlijn in de lichtstad en verwierf daarmee een plek op de officiële kalender van de Parijse modeweek. Zijn eerste collectie was geïnspireerd op Brugge en de tegenstellingen die hij er aantreft. De clash tussen een rijke geschiedenis en goedkoop masatoerisme, tussen charmante plekjes en grijs beton, tussen lelijk en modern. Brugge heeft hem ook kunnen strikken voor het ontwerp van de kostuums voor een tafereel van de Heilig Bloedprocessie.

Glenn Martens werkte ook een tijdje voor Bruno Pieters, een ander internationaal modetalent uit Brugge. In 2007 werd Pieters creatief directeur van de damescollectie *Hugo by Hugo Boss*. Hij combineerde deze functie met zijn eigen lijn. Met het recent gelanceerde label *Honest By* wil hij de modewereld een spiegel voorhouden en ze transparanter maken. Het is een concept waarbij eerlijke mode centraal staat en de koper inzicht krijgt in het productieproces, bijvoorbeeld hoelang er aan een kledingstuk is gewerkt en wat elk kledingstuk de ontwerper kost, van stof tot knoop tot draad.

Vakmanschap in sierteelt

Vakkennis, traditie en innovatie zijn ook kernbegrippen in de sierteelt. De Brugse hofbouw kan bogen op een rijk verleden en verwierf wereldbekendheid met de kweek en export van de *Laurus Nobilis* of laurier. Al van in de 17de eeuw werd in en rond Brugge aan lauriercultuur gedaan. Het lokale microklimaat met de gunstige invloed van de zeelucht, de warme golfstroom en de niet al te hevige noordenwinden biedt de ideale omstandigheden voor het langzaam opgroeien van sterke en kwalitatieve laurieren.

Door de stijgende populariteit van wintertuinen en oranjeieën groeide wereldwijd de vraag naar de statige laurier, die in allerlei vormen gesnoeid kan worden. In de 19de eeuw kwamen tientallen kwekers zich in de buurt van Brugge vestigen. De Brugse laurier genoot al snel internationale faam. Om de Brugse sierteelt in de schijnwerpers te plaatsen werden tot 1963 op de Markt en in de Hallen van Brugge regelmatig internationale floralien georganiseerd. De reuzelaurieren vormden telkens de pronkstukken. Die traditie werd nog eens opgepikt naar aanleiding van het stadsfestival in 2010. De Markt van Brugge veranderde toen opnieuw in een oase van groene laurieren en kleurrijke hortensia's.

Na de Tweede Wereldoorlog kregen de meeste laurierkwekers in de Brugse rand het moeilijk. Alhoewel velen er toen het bijltje bij neerlegden, houdt een select aantal laurierkwekers in de regio het vaandel nog steeds hoog. Met Lauricaplants uit Jabbeke beschikt de Brugse regio nog steeds over een van de wereldmarktleaders. De tuinbouwbedrijven uit de regio onderscheiden zich ook met andere teelten. Zo is Brugge sinds enkele jaren dé chrysanthenstreek van Vlaanderen. Een ander voorbeeld is Het Wilgenbroek, een plantenkwekerij in Oostkamp die zich specialiseerde in de veredeling van nieuwe rassen van de Helleborusplant en daarmee wereldmarktleider is geworden.

Hedendaags ambachtelijk design

Tot slot is Brugge de thuisbasis van juweelontwerpers, (edel)smeden, glazeniers, wevers, lijstenmakers, meubelrestaurateurs, instrumentenbouwers, horlogemakers, poppensnijders, steenkappers, pottenbakkers, keramiekkunstenaars, enzovoort. In hun ateliers lijkt de tijd stil te staan. Maar tegelijk durven vele van deze makers en ontwerpers te vernieuwen en experimenteren zij met hedendaagse technieken en vormen. Ook in de vrijetijdssfeer zijn in Brugge vele handen creatief aan de slag. Er is een bijzonder rijk creatief vormingsaanbod, verzorgd door zowel onderwijsinstellingen als privé-initiatieven.

PROGRAMMA

HANDEN UIT DE MOUWEN: WAAR ZETTEN WE OP IN?

Hieronder schetsen we graag hoe een werking rond *Handmade in Brugge* concreet invulling kan krijgen. We gaan wat dieper in op bepaalde aspecten en formuleren concrete actiepunten.

1. PROFILERING VAN BRUGGE ALS STAD VAN BAANBREKEND VAKMANSCHAP

Brugge zou zijn talrijke kwaliteiten op het vlak van vakmanschap sterker en zelfbewuster kunnen communiceren. Hiertoe zet het een ruime en eenduidige communicatiestrategie op, die Brugge profileert als een bruisende, levende cultuurstad waar erfgoed, creatie en innovatie samengaan. De diensten voor toerisme, cultuur en lokale economie dragen deze boodschap het best gezamenlijk uit. Het accent ligt daarbij niet op het verleden, maar op de creatieve dynamiek in de stad en het streven naar kwaliteit, verfijning en vernieuwing.

Zoals gezegd schuift ook Toerisme Vlaanderen het baanbrekende vakmanschap naar voren in zijn nieuwe merkenbeleid. De combinatie van het Vlaamse merkenbeleid en de specifieke profilering van Brugge kan uitgroeien tot een krachtig verhaal: Brugge als een stad waar traditioneel vakmanschap en hedendaags design elkaar kruisen en de dialoog aangaan.

ACTIES

- **Label *Handmade in Brugge***

Door het verstrekken van een logo of label *Handmade in Brugge* kunnen ambachtslui, winkels en bedrijven uit de Brugse regio zich positief onderscheiden, zowel individueel als gezamenlijk. Het geldt als een kwaliteitslabel voor vakmensen en ondernemingen die bewust kiezen voor kwalitatief maatwerk en lokale productie, in plaats van outsourcing naar goedkopere landen. Voor de consument is het een keurmerk dat vertelt dat een product uniek is en het resultaat van vakkundig handwerk.

- **Ambassadeurs**

Het inzetten van baanbrekende Brugse topchefs, kalligrafen, modeontwerpers en creatieve ondernemers als ambassadeurs die het profiel van de stad mee uitdragen. Dit kan via allerlei kanalen: foto's, video's, website, blog, persconferenties ...

- **Baanbrekend vakmanschap in beeld**

Het is belangrijk te investeren in bewegend beeld dat het verhaal van Brugge als stad en regio van baanbrekend vakmanschap uitdraagt. Deze beeldcommunicatie toont een mix van erfgoed (met oog voor details en verfijning) en ambachtelijke bedrijvigheid vandaag (werkende handen), zowel op het vlak van kunstambachten, gastronomie, restauratie en design. Deze filmpjes kunnen op allerlei platformen worden ingezet: internet, toeristische infokantoren en applicaties voor nieuwe media.

- **Versterken van online fora**

Het ontwikkelen van een online forum met tips voor bijzondere erfgoedsites, te bezoeken ateliers, speciaalzaken, gastronomie, originele souvenirs ... Voor internationale profilering kan bijvoorbeeld gekozen worden voor een e-zine met mooie foto's, video's en interviews. Voor het Brugse en Vlaamse publiek is een blog of website die een overzicht biedt van alle initiatieven rond baanbrekend vakmanschap meer aangewezen.

- **Vakmanschap vertaald in een stadsplan**

Het ontwikkelen van een stadsplan met aanduiding van plekken in de stad die gelinkt zijn aan ambachtelijk vakmanschap: erfgoedsites, kalligrafiewinkels, ambachtelijke ateliers, bijzondere chocoladewinkels en restaurants, sfeervolle B&B's en hotels die ambachtelijk design integreren in hun aankleding ...

- **Beeldvorming in pers en media bijsturen**

Het ontwikkelen van een aantrekkelijk aanbod voor de (internationale) pers: originele en kwaliteitsvolle inhoud (foto's, video's, info) en een specifiek persverhaal gericht op het Brugse vakmanschap, met een aanbod van persoonlijke ontmoetingen met Brugse vakmensen.

Toerisme Brugge kan een initiërende rol spelen door een jaar- of seizoensprogramma uit te werken rond Brugs baanbrekend vakmanschap. Dit is de ideale gelegenheid om de stakeholders samen te brengen, verschillende acties op de sporen te zetten en de (internationale) pers te mobiliseren.

Ik durf te stellen dat een dergelijke concentratie van mensen die op professioneel niveau kalligrafie en/of letterbeeldhouwen beoefenen zelfs op wereldvlak uitzonderlijk is.

Maud Bekaert

2. MEER ZICHTBAARHEID VOOR AMBACHTELIJK VAKMANSCHAP

Brugge telt heel wat mooie erfgoedsites die getuigen van het vakmanschap van ambachtslui uit het verleden: het stadhuis, het Brugse Vrije, de Heilig Bloedbasiliek, het Gruuthusepaleis, de Sint-Salvatorskathedraal, de middeleeuwse hospitalen van Sint-Jan en O.L.V.-ter-Potterie, de Sint-Jakobskerk, de Jeruzalemkapel, het Provinciaal Hof ... Toch is nog een groot deel van het kunstambachtelijke erfgoed van Brugge te weinig gekend en daardoor onbemind. Alle aandacht gaat naar het bouwkundig erfgoed en de schilderkunst van de Vlaamse Primitieven. Het historische houtsnijwerk, steenkapwerk, smeedwerk, glasramen, edelsmeedkunst ... krijgen veel minder belangstelling. De Brugse erfgoedsector zou de waardering en interesse hiervoor kunnen verhogen door het vakmanschap van de makers meer naar voren te schuiven. En wie is daarvoor beter geplaatst dan de makers en ontwerpers van vandaag? Zij kunnen met passie vertellen hoe verfijnd en vernuftig de Brugse ambachtslieden uit het verleden te werk gingen.

Maar ook het hedendaags ambachtelijk talent mag meer zichtbaarheid krijgen in het stadsbeeld. Origineel straatmeubilair, kunstig gebeitelde naamborden, een aparte aankleding van gevels en interieurs, marktjes met handgemaakt design ... kunnen de identiteit van Brugge als levende en creatieve cultuurstad versterken. Deze ingrepen kunnen zorgen voor een unieke fusie van de stille charme van de historische stad en de bruisende activiteit van creatieve ondernemers en ambachtelijke vakmensen vandaag.

ACTIES

- **Kunstambachtelijk erfgoed in de schijnwerpers**

De Brugse erfgoedorganisaties, zoals Musea Brugge en de dienst Monumentenzorg, kunnen investeren in een reeks documentaires om de ambachtelijke technieken aanschouwelijk te maken en dichter bij de mensen te brengen. Als eerste concrete actie zouden zij een documentaire kunnen realiseren over de gestage restauratie van het Brugse erfgoed (monumenten, wandtapijten, schilderijen, enzovoort). Deze documentaire zoomt in op de ambachtelijke en gespecialiseerde vakkennis die daarvoor nodig is en illustreert de zorg van de stad Brugge voor haar cultureel patrimonium.

- **Ambachtelijk design in het stadsbeeld**

Het inzetten van lokaal ambachtelijk design bij de aankleding en verfraaiing van hotelkamers, cafés, restaurants, openbare gebouwen, gevels, straten, pleinen en parken. Er zijn al heel wat Brugse handelszaken die werken van Brugse kunstenaars en vakmensen tonen. Het gratis stadsplan van *Bruges Art Route* biedt een overzicht en stimuleert daarmee ook andere handelszaken om dit te doen. In het publieke domein geeft het OCMW het goede voorbeeld door wedstrijden uit te schrijven voor geïntegreerde toegepaste kunst bij renovatie- en nieuwbouwprojecten. De stad Brugge zou dit voorbeeld kunnen volgen en een beroep kunnen doen op ambachtelijke designers bij het aankleden van haar gebouwen of het ontwerpen van originele straatmeubels

en straatnaamborden. Tegelijk kan het stadsbestuur een stimulerend beleid voeren voor de integratie van kunstambachten in particuliere panden. Zo verleent de stad nu al premies aan winkels die kunstige uithangborden plaatsen. Ook de bestaande premies voor zogenaamde ‘kunstige herstellingen’ bieden mogelijkheden.

- **Actie ‘Toon je handen’**

Door middel van een wedstrijd ‘Toon je handen’ kan de stad Brugge winkels en restaurants met een open atelier of keuken in de kijker plaatsen. Deze geven immers het creatieproces en meesterschap een manifestere plaats in het Brugse stadsbeeld. Dit verschilt van de klassieke kantklossters in kostuum op de stoep, in die zin dat het niet het ‘opvoeren’ is van een ambachtelijke techniek uit het verleden maar een hedendaagse uitvoering van vakmanschap, waarbij er geproduceerd en verkocht wordt op één plek.

- **Actieve beleving van ambachten**

De musea hebben bovendien nood aan een atelierruimte of ‘ambachtsstudio’, waar demonstraties en workshops het ambachtelijke proces tot leven wekken. Een dergelijke actieve beleving sluit aan bij de huidige trend van doe-het-zelven en handwerk en de opwaardering van het technisch onderwijs.

- **Tijdelijke evenementen**

Ook tijdelijke evenementen kunnen het kunstambachtelijk erfgoed in de schijnwerpers plaatsen. *Kantlijnen* in 2010 is daar een goed voorbeeld van. En dankzij *Kookeet* kunnen jaarlijks tienduizenden mensen proeven van het verfijnde culinaire vakmanschap van de Brugse chef-koks. Voorts is in het kader van *Brugge Letterstad* het initiatief voorgesteld om een triënnale voor de letterkunst (kalligrafie, letterbeeldhouwen en letterontwerp) te organiseren.

- **Sint-Annawijk als kantwijk profileren**

De Sint-Annawijk was en is nog steeds het kloppend hart van het Brugse kantleven. Het Kantcentrum in de Balstraat wordt straks het onderkomen van een nieuw, interactief kantmuseum, een kantatelier en -winkel. Daartegenover ligt het Volkskundemuseum, dat vooral aandacht schenkt aan het sociale verhaal en de historische context van kant in Brugge. Vanuit deze twee sites kan een ruimere werking rond historische en hedendaagse kant worden ontplooid in het Sint-Annakwartier, met demonstraties, initiatieworkshops, zomercursussen, originele kantwinkels en hedendaags kantdesign in het straatbeeld. Van dit laatste zijn de witmetalen hekken met kantpatronen rond de Sint-Jansmolen en de Koeleweimolen geslaagde voorbeelden. Deze werden geplaatst naar aanleiding van *Kantlijnen*.

Motiveer de bevolking om lokaal te produceren én te kopen.

Ilse Acke & Jeffrey Vanhille

3. AANBOD HANDGEMAAKTE PRODUCTEN VERSTERKEN

Wat heeft Brugge te bieden aan ambachtelijk gemaakte producten? Als we het aanbod in detailrijk aanwezige souvenirwinkels scannen, zien we de gekste souvenirs uitgestald. De link met Brugge is vaak totaal zoek, de kwaliteit bedenkelijk en het aanbod zelden nog echt handgemaakt in Brugge. Maar er is hoop. De topchocolatiers zetten de toon met een nieuw soort winkelconcept dat staat voor kwaliteit, vernieuwing, aandacht voor vormgeving en vakmanschap. Laten we hopen dat hun voorbeeld snel navolging kent en ook andere (souvenir)winkels prikkelt om vernieuwing door te voeren.

Cijfers wijzen uit dat een heroriëntering van het aanbod noodzakelijk is, willen we tred houden met andere Vlaamse steden. Uit het Kunststedenonderzoek (2011) blijkt dat Brugge koploper is wat bezochte attracties betreft, maar voor shoppen duidelijk achterophinkt. Dit vinden we eveneens terug in het bestedingspatroon van de stadsbezoekers. Zowel verblijfs- als dagtoeristen besteden in Brugge het minst van alle steden aan shoppen. Bovendien is de gemiddelde shoppingbesteding op tien jaar tijd met de helft teruggelopen.

Het aanbod moet dus dringend verbeterd worden, anders verliezen we in de toekomst onze aantrekkingskracht. Brugge heeft meer te bieden dan Hollandse klompen of Brugse kant ‘*Made in Taiwan*’. Er is nood aan productvernieuwing en een gevarieerder aanbod van lokaal vervaardigde, handgemaakte artikelen. Brugge zou enerzijds zijn specialiteiten, zoals kant, chocolade, lokaal gebrouwen bier of Brugse koekjes, sterker en spitsvondiger kunnen uitspelen. Anderzijds zouden stadsbezoekers in het aangeprezen winkelaanbod een vertaling van het lokaal aanwezige talent moeten kunnen terugvinden. Waarom vinden we op dit moment slechts zelden creaties van Brugse ontwerpers en ambachtslui in de winkels?

Brugge zou hiertoe een stimuleringsbeleid kunnen voeren en ook het maakverhaal achter het product sterker kunnen belichten. Zo wordt Brugge nadrukkelijker geassocieerd met ‘handwerk’, en herontdekt en ervaart het publiek het minutieuze maakproces dat aan een afgewerkt product voorafgaat. Wat dan weer tegemoetkomt aan de vraag naar meer belevingstoerisme.

ACTIES

- **Kwalitatiever aanbod**

De stad zou door middel van een positief stimuleringsbeleid het aanbod in Brugse (souvenir)winkels kunnen opkrikken. Niet alleen door een kwalitatiever en innovatiever aanbod aan te moedigen, maar ook door aan te sporen tot het aanbieden van producten die ontworpen en vervaardigd zijn door ambachtslui en designers uit de Brugse regio. Zo krijgen we souvenirs met een verhaal en een link met de stad, en dragen we onrechtstreeks ook bij tot een duurzamere waardeketen van lokale productie en consumptie.

- **Souvenirwedstrijd**

Om het aanbod aan souvenirs fris te houden en te zorgen voor vormvernieuwing zou de stad tweejaarlijks een wedstrijd kunnen organiseren voor een eigentijds en origineel handgemaakt souvenir. Hierbij zou ze kunnen aansturen op het inzetten van lokaal talent en (ambachtelijke) bedrijven.

- **Herprofilering kerstmarkt**

De huidige kerstmarkt en het daar aangeboden assortiment is velen een doorn in het oog. Het is een allegaartje aan producten die niet uitblinken in kwaliteit of uniciteit. Een herprofilering van de bestaande kerstmarkt zou een goede zaak zijn. De markt op het Simon Stevinplein zou zich bijvoorbeeld kunnen toespitsen op een aanbod van lokale ambachtelijke producten. Een diversiteit aan handwerk, design, maatwerk, zowel in kerstgeschenken en winterproducten als in drank- en eetstandjes. Een sterk concept kan een publiekstrekker zijn, bijvoorbeeld een extra lange kerstmarkt op de winterse Vesten.

- **Aanbod museumshop**

Het aanbod in de museumshop tegenover het Arentshuis zou aangevuld kunnen worden met een aanzienlijker aandeel ambachtelijk vervaardigde producten uit de Brugse regio. Stadsbezoekers bezoeken onze musea omwille van de kunstschatten uit het verleden, maar treffen in de museumshop ook graag een aanbod aan originele en artistieke producten aan. De grote etalages van het voormalige koetshuis lenen zich uitstekend als vitrine voor lokaal ambachtelijk talent. De museumshop zou op die manier een voorbeeldfunctie kunnen vervullen voor andere souvenirshops.

- **Aandacht voor kant**

Specifieke aandacht zou kunnen uitgaan naar kant en de actualisering van het aanbod in de kantwinkels. Er is in Brugge, Vlaanderen en zelfs wereldwijd een ontwikkeling naar meer handgemaakte actuele kant en diverse hedendaagse designers gaan aan de slag met kantpatronen. Kant als motief leent zich uitstekend om te worden toegepast in allerlei materialen en producten, zoals bijvoorbeeld het brede assortiment in de shop van de *Cité internationale de la dentelle et de la mode de Calais* bewijst. Maar dit vertaalt zich niet in het aanbod dat in de Brugse kantwinkels terug te vinden is. Hier zou dringend op ingespeeld moeten worden om de belangstelling voor kant – zeker bij een jonger publiek – warm te houden en een nieuwe boost te geven.

- **Verfrissende winkelconcepten**

Een kwalitatiever aanbod hoort thuis in een aangepast kader en vraagt nieuwe winkelconcepten, actueel van vorm en origineel van ontwerp, waarbij de winkelinrichting aandacht heeft voor het ambachtelijke creatieproces.

De gelaagdheid van deze nostalgische toeristische trekpleister zit ook indirect, als een subtiele onderlaag, verweven in mijn werk. Niet het minst in de minutieuze aandacht voor de handeling van het maken en het ambachtelijke proces van de creatie.

Aline Vandeplass

- **Heropwaardering van 'oude' winkelstraten**

Veel binnensteden kampen met een geleidelijke verschraving van het lokale winkel-aanbod, wat uiteindelijk leidt tot vrij zielloze stadscentra. Ook in Brugge is dit een potentieel gevaar, zeker met de huidige hoge vastgoedprijzen. Die maken het voor een beginnend creatief ondernemer bijzonder lastig om een nieuwe zaak op te starten. Er zijn nu al toelagen voor de herontwikkeling en ingebruikname van leegstaande handelspanden, maar die worden onderbenut. De stad Brugge zou echter nog verder kunnen gaan door een meer actief stadsontwikkelingsbeleid, dat bijvoorbeeld de clustering van creatieve bedrijven, ateliers en speciaalzaken bevordert. Bundeling vergroot de overlevingskansen van dergelijke handelszaken en kan ook een nieuw elan geven aan 'oude' winkelstraten met leegstaande panden. Het Genthof is daar een goed voorbeeld van.

- **Gerichte acties en evenementen**

Gerichte acties en evenementen kunnen ontwerpers en ambachtslui niet alleen een uithangbord maar ook een verkoopplatform bieden. Denk maar aan tijdelijke pop-upshops, marktjes, tijdelijke inname van leegstaande panden als goedkope toon- en verkoopplekken, evenementen zoals *Kookeet*, beurzen ...

Vakmanschap kan in Brugge floreren omdat het al eeuwen in symbiose leeft met de stad.

Clara Vankerschaver

4. CROSS-OVERS TUSSEN TRADITIE EN VERNIEUWING

Kunstenaars en ontwerpers inspireren zich graag op het verleden. Traditionele voorwerpen, technieken en patronen zijn voor hen een onuitputtelijke bron waaruit ze naar hartenlust plukken, mixen en matchen. Als we een toekomst willen geven aan ons erfgoed, dan moeten we alle initiatieven die dat erfgoed willen actualiseren kansen geven.

Door met *Handmade in Brugge* de dialoog tussen hedendaagse creaties en erfgoed aan te moedigen, wordt niet alleen de huidige beeldvorming van de stad bijgestuurd, maar krijgen ook ontwerpers de kans om de rijke schat aan ambachtelijke technieken en de vormentaal uit het verleden te herontdekken en als inspiratiebron te gebruiken. Zo zorgen we ervoor dat die traditionele vaardigheden niet verloren raken en dat de knowhow wordt doorgegeven en relevant blijft, ook in de 21ste eeuw.

Handmade in Brugge kan bovendien een uitstekende aanleiding zijn om inspirerende cross-overs aan te gaan. Uitwisseling en samenwerking over verschillende disciplines heen, of zelfs cross-sectoraal, levert nieuwe perspectieven en bruisende ideeën op. Een juweelontwerper is vaak heel nieuwsgierig naar hoe bijvoorbeeld een textielontwerper werkt, en cocreatie is de uitgelezen weg om tot product vernieuwing te komen. Maar ook samenwerking met het bedrijfsleven kan inspirerend werken en een springplank zijn voor nieuwe projecten. Het belang van netwerking, ontmoeting en kruisbestuiving willen we hier dan ook voluit onderstrepen. Het vraagt misschien wat moed, maar het biedt een verrassende meerwaarde!

Er zijn in Brugge al mooie voorbeelden van cocreatie en innovatie. Denk maar aan het textielbedrijf Slabbinck, dat voor het ontwerp van zijn kazuifels en bedlinnen samenwerkingen opzette met kalligraaf Brody Neuenschwander en modeontwerper Bruno Pieters. Of *Sense for Taste*, dat biotechnologie en culinair vakmanschap combineert met de *foodpairing*-methode. Of de kantschool van de Stedelijke Academie voor Schone Kunsten, die al jaren een stille vernieuwer is en waardevol werk verricht op het vlak van actualisering en overdracht van kant naar kinderen en jongeren. Laat dit anderen inspireren om zelf verfrissend uit de hoek te komen, niches op te zoeken en het verschil te maken.

ACTIES

- **Uitwisseling en netwerking bevorderen**

Netwerking is een eerste, noodzakelijke stap om te komen tot uitwisseling en samenwerking. Dit kan verschillende vormen aannemen en verschillende gradaties van intensiteit kennen. Informele netwerkevents of formats als speeddates kunnen op een eenvoudige manier uitwisseling en netwerking bevorderen. Maar ook meer structurele netwerken en dwarsverbanden kunnen uitgebouwd of gefaciliteerd worden.

- **Cocreatie bevorderen**

Samenwerkingsprojecten, peterschappen en cocreatietrajecten vragen meer engagement, maar leiden tot concrete resultaten en kruisbestuivingen. Ze kunnen individuele ontwerpers en ambachtslui grotere slagkracht geven doordat ze samen opereren. Of het diepe water tussen creatieve ontwerpers en bedrijven helpen overbruggen. Dit soort initiatieven doet ondernemers namelijk de meerwaarde inzien van samenwerking met gastontwerpers en toont designers de weg naar de bedrijverwereld en productiemogelijkheden.

- **FabLab**

Om vernieuwing en experiment aan te sturen zou Brugge kunnen investeren in een FabLab. FabLab staat voor '*Fabrication Laboratory*', een internationaal netwerk van open werkplaatsen dat mensen uitnodigt om creatief aan de slag te gaan met hightech. Het concept is bedacht door prof. dr. Neil Gershenfeld, verbonden aan MIT. FabLabs zijn met hun computergestuurde tools zoals 3D-printers en lasercutters de habitat van creatieve ontwerpers en een broedplaats voor innovatieve concepten voor de industrie. Ze blijken een krachtig middel om te experimenteren met materialen en technieken en om prototypes in een beperkte oplage te vervaardigen. In Vlaanderen zijn er al FabLabs in diverse steden (Gent, Kortrijk, Leuven, Genk ...). Een FabLab in Brugge zou een serieuze injectie kunnen geven aan de stad, en studenten, bedrijven, ontwerpers en burgers aanzetten tot creatief experiment en hen de mogelijkheid bieden om tot productinnovatie te komen. Brugge zou zich kunnen onderscheiden van de andere FabLabs in Vlaanderen door een specifieke focus op de kruisbestuiving met traditionele (ambachtelijke) technieken. Het zou zo een mix kunnen aanbieden van hightechmachines én traditionele (hand)werktuigen. Voor de ontwikkeling van zo'n FabLab kan een samenwerking worden aangegaan met hogescholen.

- **Brugge als 'Universiteit van de handen'**

Om Brugge tot een stad en regio van baanbrekend vakmanschap te maken is het van belang om blijvend te investeren in een degelijk vormingsaanbod, om het doorgeefproces van traditionele ambachtelijke vaardigheden te garanderen en ook jonge mensen ervoor warm te maken. Hier ligt een taak voor de erfgoedorganisaties. Ze kunnen enerzijds deze ambachtelijke technieken documenteren, zodat ze bewaard blijven voor de toekomst en als inspiratiebron kunnen dienen voor hedendaagse makers en vormgevers. Anderzijds kunnen ze vakmensen met uitzonderlijke kennis opsporen en ondersteunen in het actief doorgeven van hun vaardigheden. Samenwerking tussen de Brugse erfgoedorganisaties en spelers zoals de Centra voor Volwassenenonderwijs, VormingPlus, Syntra West, de academies, kunsteducatieve organisaties ... is hierbij essentieel. Een voorbeeld als CORES (zie hoger) toont hoe het kan en een win-winsituatie oplevert voor alle partijen én het erfgoed!

5. BROEDPLAATSEN IN DE STAD

Een stad heeft nood aan broedplaatsen waar creatief talent kan gedijen. Ze geven een stad zuurstof. In Brugge kan je een rijke waaier aan cultuur en erfgoed opsnuiven. Het aanbod concurreert moeiteloos met wat je in andere cultuursteden vindt. Waaraan het ontbreekt, zijn creatieplekken. Brugge moet dringend ruimte geven aan jong, ondernemend en artistiek talent. De stad kampt met een serieuze braindrain en een negatief migratiesaldo. We verliezen onze twintigers en dertigers aan andere centrumsteden. De oorzaken: een bijzonder hoge uitstroom van studenten, hoge vastgoedprijzen, het ontbreken van een gevarieerd en uitdagend jobaanbod, en een negatief stadsimago bij jongeren. Voor een stedelijk beleid gericht op een duurzame toekomst is het cruciaal om deze ontgroeningstrend te counteren en het jong en ondernemend kapitaal in de stad te houden. Het brengt leven, vernieuwing en houdt de stad fris en alert. Brugge zou een stad moeten worden die vooral faciliteert en ruimte geeft, eerder dan een stad die reglementeert.

Broedplaatsen zijn idealiter plekken waar ontmoeting, creatie, ondernemerschap, kruisbestuiving en innovatie samenkomen. Ze kunnen een zinvolle invulling geven aan industriële of religieuze erfgoedplaatsen die een herbestemming vragen of binnenkort leeg komen te staan. Bovendien zorgt de creatie van een of meerdere ambachtensites voor een fysieke verankering in de stad van een beleid rond baanbrekend vakmanschap en verrijkt het de stad met extra toeristische trekpleisters.

Daarnaast zou in Brugge meer aandacht moeten uitgaan naar goedkope en tijdelijke expositie- en verkoopruimte (bijvoorbeeld onder de vorm van vitrines, pop-upshops...), flexibele atelierruimte, betaalbare huisvesting, formele en informele leerplekken, een betere ondersteuning van starters en een ondernemersvriendelijker klimaat.

ACTIES

• Broedplaatsen

Broedplaatsen zijn plekken waar diverse publieken en functies elkaar ontmoeten en inspireren. In eerste instantie gericht naar creatieve ondernemers en ambachtsslui, maar open naar de stad. Een mix van ateliers, studios, innovatielabs, *co-working space*, residentieruimte, plek voor startende ondernemers, tentoonstellingsruimte... Een plek waar leergierigheid regeert, ondernemerschap toegejuicht wordt en uitwisseling en kruisbestuiving dagelijkse kost zijn. Een *hub* waar naar hartenlust ingeplugd kan worden en ideeën een vruchtbare voedingsbodem vinden.

Voor jonge vaklieden is het rijke ambachtelijke erfgoed van Brugge een ideale inspiratiebron. De leerlingen van het VTI kunnen door het bestuderen van historische meubels leren uit het vakmanschap van timmerlieden en schrijnwerkers van vroeger.

Jan De Rycke

Brugge zou een platform kunnen bieden waar vaklui en ontwerpers uit allerlei disciplines elkaar kunnen ontmoeten. Dergelijke kruisbestuivingen leiden tot nieuwe en innovatieve ideeën.

Dominique Dufait

Deze broedplaats zou haar plek kunnen vinden in een voormalige industriële of religieuze erfgoedplaats waar traditie en vernieuwing elkaar treffen. Brugge zou hiertoe een FabLab (zie vorig hoofdstuk) kunnen inrichten, waarbij het zich onderscheidt van de andere FabLabs in Vlaanderen door een specifieke focus op de kruisbestuiving met traditionele (ambachtelijke) technieken.

• Lettersite

In het kader van *Brugge Letterstad* is het idee geformuleerd om een historische (klooster)site in het centrum van de stad te ontwikkelen tot een open huis en tuin waar baanbrekend vakmanschap met de focus op boeken en letters de toon zet. Een plek waar (boeken)erfgoed en actuele creatie met elkaar in dialoog gaan, waar toeristen en Bruggelingen, jongeren, toevallige passanten en ambachtsslui/designers samen de site beleven en bevolken. De lettersite kan een combinatie bieden van open ateliers, *co-working space*, exporuimte, leerplekken, overnachtingsmogelijkheden, winkel, koffiehuis... De keuze voor de herbestemming van een kloosterplaats geeft bovendien de kans om een aanwezige erfgoedbibliotheek in situ te bewaren en te valoriseren. Een kloostercomplex leent zich uitstekend voor een lettersite: de pandgangen, de gemeenschappelijke ruimtes zoals de refter en de spreekkamers, de overnachtingsmogelijkheden en de groene ruimte vormen het ideale kader voor de combinatie van afzondering en ontmoeting die het kloosterleven typeert, maar evenzeer essentieel is voor het creatieproces. In de 'Lettersite' komen de verhaallijnen *Handmade in Brugge* en *Brugge Letterstad* samen.

• Atelierruimte

Er is in Brugge nood aan atelierruimte die flexibel gehuurd kan worden aan betaalbare tarieven. De herontwikkeling van sites tot ateliers hoeft niet zo'n grote investering te vragen, maar privé-investeerders gaan niet snel zelf het initiatief hiertoe nemen, waardoor coördinatie vanuit de stad wenselijk is.

• Exporuimte

Er is eveneens nood aan tentoonstellingsruimte en uitleenbaar tentoonstellingsmateriaal. De Kringloopexpo, een initiatief van BruggePlus, komt hierin voor het tweede punt al tegemoet, maar zowel professionele ambachtsslui/ontwerpers als zij die in hun vrije tijd creatieve ambachten beoefenen, missen op dit moment laagdrempelige en aantrekkelijke tentoonstellingsruimtes.

- **Ruimte voor creatieve starters en ondernemers**

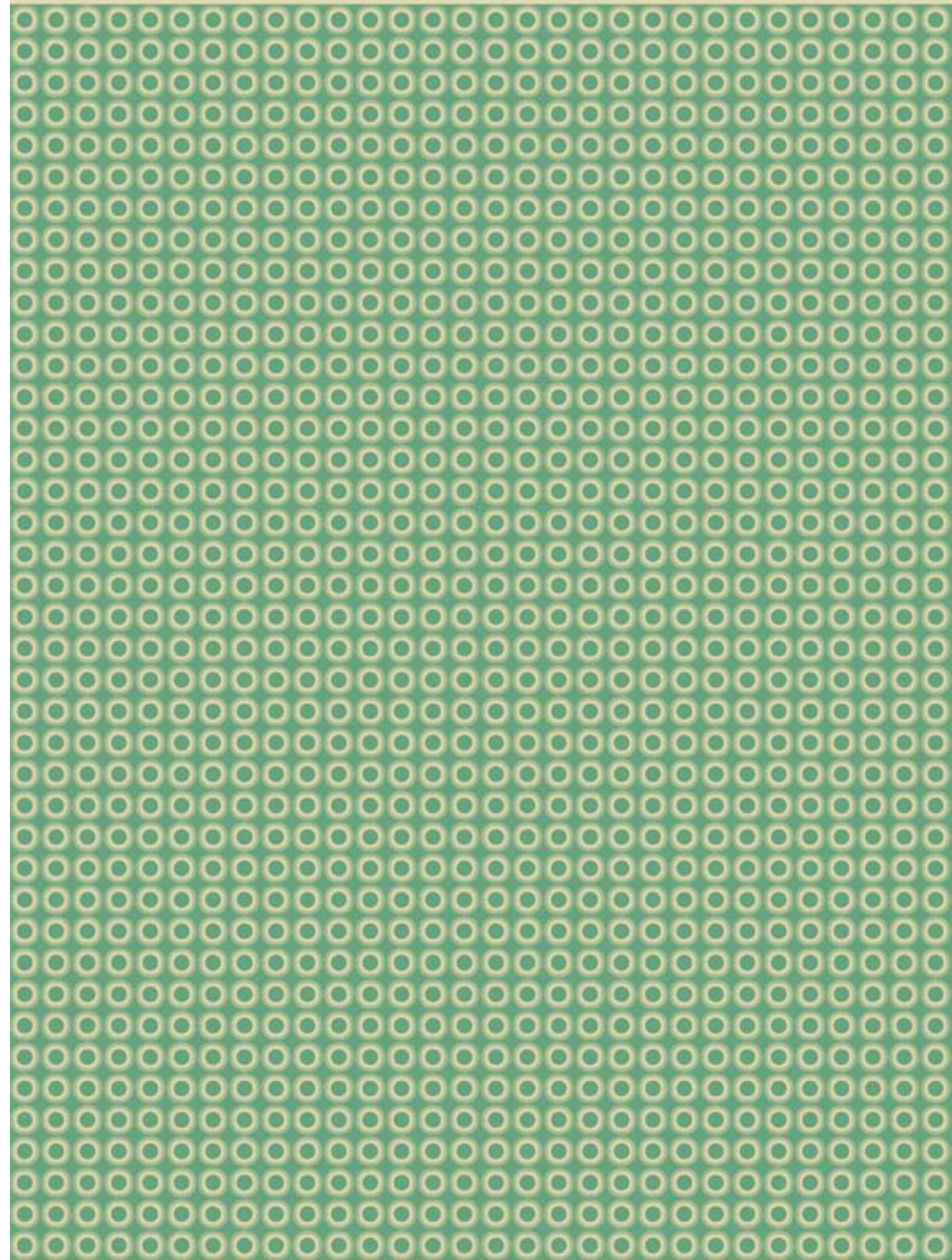
Als de stad een ondernemersvriendelijk klimaat nastreeft, zal ze moeten inzetten op meer ruimte voor creatieve starters en ondernemers – ook in de binnenstad. Dit kan door het aanbieden van goedkope startersruimte en het inrichten van *co-working space*. Wat jonge ondernemers het meest nodig hebben naast een goedkope werkplek is namelijk de uitwisseling met en ondersteuning van andere ondernemers uit dezelfde branche. Collectieve werkruimte kan voor zulke starters dan ook de ideale uitvalsbasis zijn, waarbij kosten en taken gedeeld kunnen worden en samenwerking een logisch gevolg is.

- **Ondersteuning voor creatieve starters**

Creatieve ondernemers en ambachtslui vinden met hun specifieke noden en vragen vaak weinig gehoor bij de traditionele instanties die advies verstrekken aan zelfstandige ondernemers. Daarom is advies op maat een must voor een sector waarin een leefbaar statuut vaak geen evidentie is. Als Brugge zich wil profileren als stad van baanbrekend vakmanschap, zal het ook hier werk van moeten maken. Door de verschillende aanspreekpunten ertoe aan te zetten ook deze doelgroep niet in de kou te laten staan en door zelf specifieke ondersteuningsmaatregelen in het leven te roepen.

Het stadsbestuur zou in publicaties en via activiteiten meer aandacht kunnen besteden aan zijn karaktervolle handelspannen met hun specifieke producten.

Bart Welten

Stuur uw ideeën op naar: tapis plein vzw,
Sint-Jakobsstraat 36
8000 Brugge
of naar: info@tapisplein.be

OPROEP

HANDMADE IN BRUGGE MAAK JE VOORAL ZELF!

Deze blauwdruk heeft een open einde.

We willen iedereen warm maken om het label *Handmade in Brugge* uit te dragen.

Letterlijk, door deze button uit te knippen en op te spelden. Of door mee te schrijven aan dit verhaal.

Laat u inspireren, stuur ons uw ideeën toe of bundel de krachten en onderneem actie, groot of klein.

Verras ons en de stad!

De stad zou een informatiecentrum kunnen openen waar zelfstandig werkende kunstenaars, ambachtsmensen en creatievelingen terecht kunnen voor info en begeleiding op maat.

Ilse Acke & Jeffrey Vanhille

AMBASSADEURS

15 MEESTERLIJKE HANDEN DRAGEN HANDMADE IN BRUGGE UIT

15 Talentvolle Bruggelingen zijn nu al ambassadeur voor *Handmade in Brugge*. Ze zijn dagelijks in en rond Brugge creatief aan de slag met hun handen. Ze geven passioneel vorm, graven in het verleden en kijken uit naar de toekomst.

- DOMINIQUE PERSOONE
- MAUD BEKAERT
- MATHIAS SLABBINCK
- GERT DE MANGELEER & JOACHIM BOUDENS
- ILSE ACKE & JEFFREY VANHILLE
- FREDERIEK VAN PAMEL
- CLARA VANKERSCHAUER
- POL STANDAERT
- ALINE VANDEPLAS
- BART WELTEN
- DOMINIQUE DUFAIT
- INGE DE ZUTTER
- JAN DE RYCKE

*Geen enkele stad heeft zoveel sterren op zo'n kleine oppervlakte,
wat Brugge gastronomisch op de wereldkaart zet.*

Gert De Mangeleer & Joachim Boudens

DOMINIQUE PERSOONE chocolatier

Bij Ter Groene Poorte volgde ik een opleiding tot kok en ik liep stage in Parijs bij Pascal Brunstein. Daar heb ik de smaak voor chocolade te pakken gekregen door onder andere met patisserie en gebak bezig te zijn. Al twintig jaar (sinds 1992) ben ik samen met mijn vrouw Fabienne De Staerke trotse zaakvoerder van The Chocolate Line NV. Sindsdien is onze zaak blijven groeien en heb ik de kans gehad om met de grootste chefs en sterren samen te werken.

Om onze eigen groei te stimuleren en te voldoen aan de vraag van de consument openen we de nieuwe artisanale 'Factory' in Brugge-Sint-Pieters. Hier hebben we ook een testkeuken voorzien, waar ik samen met onze chocolatiers onze creativiteit haar gang laat gaan. Door dagelijks hard te werken streven we ernaar unieke en tot in detail afgewerkte producten aan de klant af te leveren. Ook aan onze etalagestukken werken we met veel finesse en oog voor detail. Zo creëren we het 'wauw'-effect bij klanten, toeristen en voorbijgangers.

Brugge verdient het label *Handmade*, omdat onze stad een mekka is voor vele ambachtelijke beroepen die hun producten op artisanale wijze maken. Deze rijke en veelzijdige ambachtelijke cultuur maakt onze stad zo aantrekkelijk voor toeristen. Dit in combinatie met de prachtige gebouwen en de geschiedenis zorgt ervoor dat Brugge een uniek karakter heeft.

Er zijn nog vele mogelijkheden waarbij bedrijven en de stad kunnen samenwerken om het artisanale te behouden en toch vooruit te kijken en nieuwe innovaties door te voeren. Het stimuleren van jongeren om carrière te maken in ambachtelijke en uitstervende beroepen is zeker een punt waaraan gewerkt moet worden.

'Schock-o-latier' Dominique Persoone is een spraakmakend, vernieuwend en internationaal gelauwerd chocolatier. Sinds enkele jaren is The Chocolate Line, met winkels in Brugge en Antwerpen, opgenomen in de Michelinids. Dominique Persoone maakt pralines voor Oud Sluis en Hof van Cleve en werkt nauw samen met topchefs zoals Heston Blumenthal van The Fat Duck en Danielle, chef-pâtissier bij Noma.

www.thechocolateline.be

Na een opleiding letterbeeldhouwen en kalligrafie in Brugge vestigde ik mij in 1996 als zelfstandig letterbeeldhouwster. In 2003 opende ik mijn atelier-winkel 'Letters in Steen' in Brugge. Ik maak werk in opdracht (naamplaten, grafstenen, inhuldigungsstenen, monumenten ...) en vrij werk voor tentoonstellingen.

Door in binnen- en buitenland actief te zijn heb ik de afgelopen zeventien jaar het imago van Brugge als 'letterstad' zien groeien. Dat is niet zo vreemd als je alle namen van kalligrafen en letterbeeldhouwers opsomt die in Brugge werken en wonen. Denk maar aan Brody Neuschwander, Lieve Cornil, Sofie Verscheure en de zussen en broers Liesbet, Joke, Kristoffel en Pieter Boudens. Ik durf te stellen dat een dergelijke concentratie van mensen die op professioneel niveau kalligrafie en/of letterbeeldhouwen beoefenen zelfs op wereldvlak uitzonderlijk is. In Brugge geven deze professionelen daarnaast ook jaarlijks tientallen workshops aan mensen die van dit ambacht willen proeven of er zich verder in willen ontplooiën.

Wat wel bijzonder is, zijn de kansen die de stad geeft om dit en andere (kunst)ambachten in Brugge op de kaart te zetten. Op deze manier kan ze de oude traditie van een ambacht actueel houden én zich tegelijkertijd profileren als een stad waar vakmanschap een meerwaarde betekent.

Maud Bekaert ging in de leer bij de Brugse letterbeeldhouwer Pieter Boudens en bij kalligraaf Brody Neuschwander. Ze creëert in opdracht functioneel werk, alsook vrije kunstwerken. Sinds 2003 heeft ze een atelier-winkel, 'Letters in Steen', in Brugge. Ze realiseerde al verschillende kunstprojecten in binnen- en buitenland, zoals een opleidingsproject in de sloppenwijken van Kaapstad (Zuid-Afrika) en de projecten Wor(!)ds en QNX in Brugge.

www.lettersinsteen.be

Brugge is altijd al een stad van kunstambachten geweest. Iedereen spreekt nu over kant en zilver, maar ook het goudborduren was vroeger een belangrijke nijverheid. In het begin van de 20ste eeuw waren er nog tientallen kleine en grote kunstateliers die met gouddraad borduurden, zowel religieuze als profane werken. Mijn overgrootvader Hendrik Slabbinck slaagde in 1903 voor zijn meesterproef. Hij kon zijn eigen atelier starten en dit deed dit op zolder bij zijn ouders. Onze firma was gesticht!

110 jaar later bestaan we nog steeds. Hoewel het productieproces deels is geautomatiseerd, blijft het ambachtelijke aspect nog heel belangrijk. Dat wil zeggen: stuk- en maatwerk, de hoogste kwaliteit, flexibiliteit en korte levertijden. Ironisch genoeg is het net dit ambachtelijke, arbeidsintensieve aspect dat het mogelijk maakt te concurreren tegen lagelonenlanden. Bij stukwerk zijn de knowhow en ervaring van het personeel buitengewoon belangrijk. Elke opdracht is een nieuwe uitdaging. Het is dan ook duidelijk dat het uit den boze is onze activiteit te verplaatsen: voor ons is het in Brugge, of nergens.

De keerzijde van de medaille is natuurlijk wel de hogere loonkost, waardoor onze prijzen altijd hoger zullen liggen. Op prijs kunnen we nooit concurreren, wel op design, kwaliteit en service. Ook zoeken we constant naar nieuwe markten, zowel geografisch als qua producten. Zo is onze firma tien jaar geleden – met succes – begonnen met tafel- en bedlinnen, steeds volgens de principes van stuk- en maatwerk. Het uitbouwen van deze collectie is een werk van lange adem, waarbij mond-tot-mondreclame en een sterke reputatie essentieel zijn. Maar wie werkt in een bedrijf dat 110 jaar oud is en in een eeuwenoude stad zoals Brugge, zet automatisch zijn horizon op de lange termijn.

Het is dankzij de traditie van kunstambachten dat ons bedrijf in Brugge ontstaan en gevestigd is. Maar welke toegevoegde waarde heeft Brugge vandaag nog te bieden tegenover een andere stad? Het volstaat op een buitenlandse beurs te staan om daarop een antwoord te krijgen. Wanneer potentiële klanten vragen waar we gevestigd zijn en het antwoord is 'Brugge', zie je ze wegdromen. Dadelijk denken ze aan Van Eyck, Memling, Vlaams linnen, kunst, romantiek, mystiek... Als ze dan nog eens de geschiedenis van ons bedrijf horen, dat we hedendaagse opvolgers zijn van de middeleeuwse kunstambachten, dan klopt het plaatje en speelt de prijs niet zo'n grote rol meer. Buitenlanders laten zich graag tot een bezoek aan onze firma overhalen en ook om aandacht te krijgen in de internationale pers is een sterk verhaal nodig. En dat is Brugge zeker. Het is dan ook met fierheid dat we het label 'Made in Brugge' dragen.

Kunstateliers Slabbinck ontwerpt en confectioneert al 110 jaar liturgische gewaden, vlaggen en kunstvaandels. Vandaag staat de vierde generatie aan het roer. Mathias Slabbinck en neef Viktor nemen het commerciële luik voor hun rekening, terwijl zus Mirabel de collecties tafel-, bed-, bad- en babylinnen vormgeeft.

GERT DE MANGELEER chef-kok van Hertog Jan
JOACHIM BOUDENS sommelier van Hertog Jan

Vrij snel na onze opleiding werkten wij al samen in een sterrenzaak in de omgeving van Brugge. In 2003 gingen we allebei in dienst van Brasserie Hertog Jan, toen nog een wijnbrasserie in Sint-Michiels. In 2005 namen we de zaak over en bouwden ze om tot een klasserestaurant. Nu, zeven jaar later, hebben we drie Michelinsterren en 18,5/20 voor GaultMillau binnengehaald, wat ons als 'aangespoelde' Bruggelingen een wereldreputatie gaf.

Samen met tientallen collega's helpen we zo mee om Brugge te profileren als een culinaire topstad. Geen enkele stad heeft zoveel sterren op zo'n kleine oppervlakte, wat Brugge gastronomisch op de wereldkaart zet. Daarnaast is Brugge ook een unieke culinaire kweekschool, met zijn twee hotelscholen van topniveau én de visionaire onderzoeksceel van *Sense for Taste*, van de grondleggers van de organisatie *Flemish Primitives*.

Een belangrijke opdracht voor Brugge en de restaurantsector is alle niveaus van eetgelegenheden eenzelfde kwaliteitsimago te bezorgen, want zover zijn we nog niet. Elke toerist die Brugge bezoekt, moet Brugge met een gelijkaardig culinair beeld verlaten, zoals dat nu op topniveau gebeurt. Het evenement *Kookeet* is alvast een stap in de goede richting om iedereen democratisch te laten proeven van de heerlijke gastronomische kwaliteiten van de stad, in hun breedste vorm.

Samen dragen wij ons steentje bij om die Brugse glorie ver over de grenzen uit te dragen op internationale gastronomische evenementen, workshops en symposia.

Op een tijdspanne van nauwelijks zeven jaar zijn Gert De Mangeleer en Joachim Boudens met het restaurant Hertog Jan naar drie Michelinsterren gegaan. In 2012 werden zij verkozen tot 'Culinair Persoonlijkheid van de Belgische Gastronomie'. Hertog Jan kweekt ook eigen groenten, fruit en kruiden in de moestuin achter een historische schuur in Zedelgem, die wordt uitgebouwd tot een nieuw restaurant.

www.hertog-jan.com

ILSE ACKE textielontwerpster
JEFFREY VANHILLE meubelstoffeerder

Overall maken mensen dingen. In steden of dorpen zien wij mensen die ontwerpen en volharden tot ze maken wat ze willen. Wij wonen en werken toevallig in Brugge, maar het zou evengoed Berlijn kunnen zijn.

Om Brugge tot een stad van baanbrekend vakmanschap te maken is er volgens ons nog werk aan de winkel. Wat een verschil kan maken, is een centrale plek om te tonen wat er in Brugge gemaakt wordt. Een laagdrempelige plek waar plaats is voor zowel kunst als ambacht. Waar je als bezoeker of als maker kan aankloppen. Waar je toonmomenten of tentoonstellingen kan meepikken, waar lezingen en debatten plaatsvinden, waar ervaring gedeeld wordt, waar je terecht kan voor advies of up-to-date documentatiemateriaal of waar je kan tonen wat je zelf maakt. Een actief, open en sociaal trefpunt, waar geest en hand gescherpt worden. De Bond zou bijvoorbeeld zo'n open centrum kunnen worden, met een café, praatplek en een vaste exporuimte voor nieuw werk.

De stad zou ook een informatiecentrum kunnen openen waar zelfstandig werkende kunstenaars, ambachtsmensen en creatievelingen terecht kunnen voor info en begeleiding op maat, eventueel gekoppeld aan een bepaalde steun. Een informatiecentrum voor 'moeilijke' beroepen, waar je geholpen wordt om op eigen benen te staan. Niet voor starters uit om het even welke branche, maar vooral voor die (creatieve) beroepen waarbij het niet evident is om ervan te leven. De stad zou kunnen werken met een startpremie die na bepaalde tijd terugbetaald wordt. Als Brugge hier zijn nek voor uitsteekt, trekt dit automatisch makers aan. Zo ontstaat een informatiepunt dat in twee richtingen werkt: naar de makers toe, maar ook naar de beleidsmakers. Een plek waar steeds een vinger aan de pols wordt gehouden, en die adviserend kan werken naar andere steden toe.

Motiveer de bevolking om lokaal te produceren én te kopen. En tot slot: geef zuurstof aan nieuwe initiatieven of herbekijk de oude!

Ilse Acke is graficus en handweefster. Ze werkt in een West-Vlaams textielbedrijf waar ze textiel tekeningen ontwerpt en instaat voor de opvolging van trends en kleur. Daarnaast weeft ze sjaals en interieurtextiel met de hand. Ze combineert een ambachtelijke techniek met een vernieuwende hedendaagse vormgeving en experimenteert met kleur en materiaal, wat resulteert in een herkenbare grafische stijl.

ilseacke.blogspot.be

Na 20 jaar avontuur in de culturele sector koos Jeffrey Vanhille voor een nieuwe passie. Na een intensief jaar van dagonderwijs via de VDAB, stages en studiereizen ging hij zelfstandig aan de slag als meubelstoffeerder. Een veelzijdige stiel, waarin hij elke dag in opdracht meubels opnieuw bekleeft op maat, maar ook eigen werk maakt, al dan niet in samenwerking met Ilse Acke.

jeffreyzijnmeubels.blogspot.be

FREDERIEK VAN PAMEL bloemenkunstenaar & sfeermaker

Wie Brugge opzoekt in zijn verre en mooie middeleeuwse geschiedenis, komt terecht in een tijd van ijverige ambachtslieden. De stadshallen en de voormalige gebouwen van het Provinciaal Hof waren nijverige plaatsen waar men koopwaar aan de man bracht. In de eeuwen nadien groeide de stad, maar bleef ze verstoken van universiteiten en grote industrie. De haven van Zeebrugge ontpopte zich in al haar mogelijkheden en dromen. De lokale ambachten werden van vader op zoon doorgegeven. De sier- en laurienteelt waarvoor onze streek gekend was, verdween in Assebroek maar kwam terug in al haar glorie, weliswaar in Jabbeke. Verborgen in de straten, maar erkend op wereldschaal, is het werk en de handen van de familie Standaert. Zelfs toen ik in het buitenland werkte en woonde, viel deze naam ...

Brugge is o zo groot maar o zo klein.

Het herbergt en verbergt veel van zijn ambachtelijke schatten! Fijn om te zien hoe op internationale beurzen het huis Slabbinck zijn ambacht laat zien en met glans zijn kunnen aan de man weet te brengen, wereldwijd. Of hoe mensen van heinde en ver aanschuiven aan de tafels van onze meesterkoks, of hoe kant zich terug op de kaart zet. En toch is er nog zoveel meer dat het daglicht nog moet zien. Ontwaken uit nachtelijke en donkere ateliers, waarin wordt geijverd en gewerkt aan een product, zoekend naar perfectie en erkenning. Iedere ambachtsman/-vrouw draagt het vak in het hart, geeft zich passioneel in zijn/haar kunnen en is blij dit met veel liefde te kunnen en mogen doorgeven aan de opdrachtgever of diens opvolging!

Ook in mijn vak wordt het schaarser om goede en gemotiveerde mensen te vinden. Mensen met voeling en handeling voor het product dat ons geschonken werd door de natuur. Tien vingers die zich naar gevoel bewegen en vormen naar het beeld dat wij in ons hoofd hebben, en werken naar de wens van de klant. Een handelingsproces dat zijn besluit vindt in mooi, zacht zijdepapier, samengebonden door mooi, zacht lint, met de glimlach en met liefde voor het vak afgegeven.

Elk gebruikt zijn talent, geschonken of aangeleerd. Ontelbare handelingen uitgevoerd door onze magische en wonderbaarlijke handen. Handen die een ambacht zo mooi maken!

Frederiek Van Pamel heeft in Brugge een bijzondere interieur- en bloemenconceptstore die het straatbeeld verrijkt met verrassende etalages. Hij luistert als sfeermaker evenementen op en verzorgt opdrachten op maat voor interieur en tuin. Hij werkt ondertussen in binnen- en buitenland, maar elke opdracht is voor hem even belangrijk, of het nu voor James is die de auto voorrijdt of voor Jan met de pet op de fiets. Zijn motto: talent laten bloeien, dromen najagen en mensen raken.

www.frederiekvanpamel.be

De band die Brugge heeft met ambachten heb ik voor het eerst beleefd in de kantschool, toen ik er als tiener kantles volgde. Ik kwam er in aanraking met een tastbare en indrukwekkende traditie. Kant is voor mij een manier geweest om de stad te ontdekken. In eerste instantie de buurt rond de oude kantschool en het kantmuseum, maar ook de tentoonstellingen en de meer bescheiden sporen van de lokale geschiedenis.

In een ambacht is het proces belangrijk, maar ook de oprechte zorg voor het product. Het proces is een aaneenschakeling van bewuste ervaringen, technische en artistieke keuzes. Het linkt verschillende ambachtsmensen aan elkaar, omdat kennis- en ervaringsuitwisseling de zorg voor het eindproduct versterkt. Ambachtelijk werken is vaak kleinschalig en individueel, maar de constante behoefte om te leren en te verbeteren, zorgt voor een breed vertakt interdisciplinair netwerk waarin kennis, materiaal en ervaring gedeeld worden.

Ondersteuning voor ambachtsmensen zie ik dan ook vooral als het creëren van een vruchtbaar klimaat. Concreet denk ik aan het aanbieden van ruimtes waarin meerdere mensen voor langere tijd kunnen (samen)werken, het creëren van een verkoopplatform, toegang tot interessante materialen en relevante literatuur ... Verder pleit ik voor het uitbouwen en opwaarderen van reeds bestaande plekken, zoals het Kantcentrum.

Vakmanschap kan in Brugge floreren omdat het al eeuwen in symbiose leeft met de stad. Initiatief komt vaak van anderen uit, maar wanneer dit lokaal ondersteund en getrokken wordt, blijkt vaak dat het geheel groter is dan de som van de delen.

Clara Vankerschaver werd Master in de Beeldende Kunsten aan het KASK/School of Arts Hogeschool Gent met haar masterproject 'Make do and Mend', een onderzoek naar hoe textiel verslijt, oude hersteltechnieken en nieuwe mogelijkheden om textiel verrassend te laten verouderen door te experimenteren met onderliggende grondweefsels en prints. Momenteel voert ze er een doctoraatsproject uit naar vergeten textiele ambachten, materialen en technieken, om tot nieuwe toepassingen voor hedendaags design te komen.

www.claravankerschaver.be

POL STANDAERT beeldhouwer - ornamentist

De kunst van het decoreren met gips zit onze familie al drie generaties lang in het bloed. Ik groeide op in een atelier waar vaklieden toeverden met water en gips. Na mijn opleiding als beeldhouwer-ornamentist heb ik het metier van mijn grootvader verdergezet met een gedreven perfectionisme.

Mijn specialisatie is *staff*: het prefabriceren van lijsten en ornamenten in gips verstevigd met natuurlijke vezels. Het begin van de 20ste eeuw was de glorie tijd voor *staff*, volledige interieurs werden ermee opgesmukt. Het was vaak een kwestie van prestige: hoe pompeuzer, hoe liever. Ook binnen de moderne architectuur wordt *staff* gebruikt, maar dan eerder om accenten te leggen. Het atelier Standaert legt zich dan ook zowel toe op de restauratie van oude decors als op de realisatie van nieuwe ontwerpen. Onze kwaliteiten worden zowel in de eigen historische stad als ver daarbuiten gewaardeerd, wat voor ons een bijzondere eer is.

Het atelier heeft diepe wortels in het verleden. Mijn grootvader, Jan Standaert, nam rond de eeuwwisseling een bestaand atelier over. Op zolder wordt een betoverende collectie ornamenten in diverse stijlen verzameld. Een ware inspiratiebron, die tot op vandaag nog verder aangevuld wordt, en een schat van ambachtelijk erfgoed voor het nageslacht. Vergaren gebeurt niet enkel uit nostalgie, wel om alles vroeg of laat opnieuw te kunnen gebruiken. De collectie ornamenten en meer dan een eeuw opgebouwde vakkennis stellen ons in staat meester te zijn in ons vak.

In een wereld van automatisering en hightech dreigt het ambacht in de vergetelheid te raken. Als geboren en getogen Bruggeling koester ik een ware passie voor historische panden. Het blijft een voortdurende uitdaging om de vele patriciërs woningen in deze stad en omstreken met hun fraai geornamenteerde decors te restaureren. Het gebeurt zelfs dat wij realisaties van mijn grootvader restaureren of reproduceren. En zo is de cirkel rond.

Pol Standaert bvba is een ambachtelijke firma, gespecialiseerd in het vervaardigen van sierlijsten en mouluren in gips en antieke en nieuwe schouwen in natuursteen. Pol Standaert zet daarmee het vakmanschap van zijn vader en grootvader voort.

www.polstandaert.be

ALINE VANDEPLAS (juweel)ontwerpster

Brugge is voor een beeldend kunstenaar een ideale uitvalsbasis. Door de eeuwen heen heeft de stad meermaals bewezen een artistieke aantrekkingspool en thuisbasis te zijn voor grote en kleinere kunstenaars.

De gelaagdheid van deze nostalgische toeristische trekpleister zit ook indirect, als een subtiele onderlaag, verweven in mijn werk. Niet het minst in de minutieuze aandacht voor de handling van het maken en het ambachtelijke proces van de creatie.

Brugge heeft meerdere creatieve duizendpoten rondlopen, die als ambassadeurs de stad promoten. Door hun ding in alle vrijheid te doen halen ze zowel de lokale als de internationale pers. Deze individuen moet men koesteren als zeldzame kleinoden. Daarnaast is er in Brugge nood aan samenwerking en het verenigen van krachten om als kunstenaar of ontwerper te kunnen overleven in deze allesoverheersende consumptiemaatschappij.

In 2009-2010 mocht ik dankzij het project *Quartier Bricolé* even proeven van een ateliershop in het centrum van de stad. In plaats van in mijn ivoren toren te creëren stond mijn deur uitnodigend open en bracht dit een zee van mogelijkheden binnen. De tijdelijke ateliershop was als een verlengstuk van mijn werk en passie, die ik nu kon delen met vele artistieke metgezellen. Jammer dat dit niet kon blijven duren ...

Aline Vandeplas studeerde Juweelontwerp en Edelsmeedkunst aan Sint Lucas/Karel de Grote Hogeschool Antwerpen, na een opleiding Driedimensionale vormgeving en multimedia aan het KASK/School of Arts Gent. Ze werkte bij galerie Pont en Plas in Gent, won tweemaal de premie van de Vierjaarlijkse prijs voor kunstambachten van de provincie West-Vlaanderen en had een jaar lang een ateliershop bij het project *Quartier Bricolé* in Brugge.

www.alinevandeplas.be

BART WELTEN lijstenmaker op ambachtelijke wijze

Na twee kunstopleidingen aan de hogeschool heb ik mij meteen als zelfstandig lijstenmaker/restaurateur in 's-Hertogenbosch (NL) gevestigd. Met behulp van oude technieken maak ik kwalitatief hoogstaande handgemaakte lijsten/kaders en restaureer ik schilderijen en oude lijsten. In 2006 ben ik in Brugge komen wonen en heb ik hier mijn tweede zaak geopend in een karaktervol 13de-eeuws pand.

Vanwege zijn mooie gevels en kleine straatjes mag je in Brugge verwachten verrassende dingen tegen te komen. Daarin past een ambachtelijk bedrijfje zoals het mijne. En uiteraard de kunsthistorische rijkdom die hier aanwezig is. De ideale combinatie om mezelf te vestigen in Brugge, en wel in het Genthof. Deze 'oude' winkelstraat heeft over een afstand van honderd meter twee moderne kunstgalerijen, een tweedehands designmeubelzaak, een gespecialiseerde boekenwinkel/-café, een ambachtelijke juwelier en fijschilder, een kunstbloemenzaak, een glasblazer, een speciaalzaak met tweedehands kledij en hoeden, een couturehuis voor bruidskledij en ... een lijstenmaker/restaurateur. Dergelijke verrassende winkels en ambachtelijke werkplaatsen horen bij Brugge. Ze wekken de nieuwsgierigheid van voorbijgangers en dragen bij tot een goede, intieme sfeer van de stad.

Een uitdaging voor Brugge is een halt toe te roepen aan nachtwinkels, derderangs chocoladewinkels en eettentjes met schreeuwende kleuren en muziek. Het is niet stimulerend om een pand vakkundig te restaureren en dan een buurman te krijgen met een zoveelste lelijke etalage vol bierflesjes en neonlampen. Het stadsbestuur zou regulerend kunnen optreden door bepaalde zaken een halt toe te roepen en andere zaken te stimuleren door middel van subsidies. Ook een verbod om in straten die van oudsher winkelstraten zijn winkeltjes te laten verbouwen tot woonhuizen of vakantiehuusjes kan een oplossing zijn. Daarnaast kan het stadsbestuur in publicaties en via activiteiten meer aandacht besteden aan zijn karaktervolle handelspanden met hun specifieke producten. Het Genthof wordt bijvoorbeeld nooit vermeld of gepromoot. Voor de stad Brugge houden de activiteiten op bij het Jan van Eyckplein. Maar het zijn juist plekken zoals het Genthof die onze stad een meerwaarde kunnen geven.

Bart Welten heeft meer dan dertig jaar ervaring als lijstenmaker en restaurateur van schilderijen, lijsten en kaders. Sinds 2008 heeft hij – naast een atelier-winkel in 's Hertogenbosch (NL) – ook een winkel in Brugge: Monart. Hij is gespecialiseerd in handgemaakte en vergulde lijsten en werkt voor kunstenaars, galeries, musea, bedrijven en verzamelaars.

www.monartbrugge.be

Ik geef leder vorm. Mijn lederwaren ontstaan door het plooiën en vormen van één stuk leder. Het zijn puur ambachtelijke stukken, volledig met de hand genaaid en bewerkt. Niet gebonden aan machines, enkel de essentie telt. Mijn handtassen en accessoires zijn gemaakt uit plantaardig geloid tuigleder, de puurste vorm van leder. De traditionele manier om tuigleder te naaien is met de zadelmakerssteek. Met deze techniek wordt het leder handmatig aaneengenaaid met behulp van een *stitching horse*. Het is een bewuste keuze om mijn ontwerpen op volledig ambachtelijke wijze te produceren. Terug naar de oorsprong, voeling krijgen met het materiaal. Het is een uitdaging om op 'oude' wijze hedendaagse producten te maken.

Brugge heeft een rijke geschiedenis, ook op het vlak van de ambachten. Verschillende ambachten floreerden tijdens de hoogdagen van Brugge. Ook nu zijn er heel wat ambachtsslui op zeer hoog niveau aan het werk in Brugge, gedreven door hun passie. Brugge zou een platform kunnen bieden waar vaklui en ontwerpers uit allerlei disciplines elkaar kunnen ontmoeten. Het zou mooi zijn mocht er in Brugge een *melting pot* ontstaan van waaruit verschillende ambachtsslieden uit diverse domeinen elkaar gemakkelijker vinden en de mogelijkheid krijgen om samen te werken en te creëren. Dergelijke kruisbestuivingen leiden gegarandeerd tot nieuwe en innovatieve ideeën. Zo kunnen de ambachten van weleer opnieuw floreren in Brugge als dé stad van baanbrekend vakmanschap.

Dominique Dufait runt samen met haar echtgenoot Christophe Van Oyen het architectenbureau Archimago in Brugge. Daarnaast heeft Dominique een eigen lederwarencollectie. Haar handtassen en accessoires zijn tijdloze stukken, waarin de link naar architectuur niet ver te zoeken is.

www.dominiquedufait.be

Als kind volgde ik kantles in de kantschool in Brugge. Onder impuls van Marie-Jeanne Callewaert was er toen al, naast de klassieke kant, aandacht voor moderne kant. Mijn passie voor de kant is blijven bestaan en ondertussen geef ik zelf les aan de kantschool, die nu deel uitmaakt van de Stedelijke Academie voor Schone Kunsten Brugge. Vanuit de academie vinden we het belangrijk dat de kanttechniek doorgegeven wordt en zo een nieuwe beeldtaal vindt. Kinderen vinden het fijn om met gekleurd garen te klossen en creaties te maken die dicht bij hun leefwereld aanleunen.

Kantklossen heeft een soort rustgevende traagheid in zich. Het is een boeiend en tevens technisch ambacht, dat om verdere ontwikkeling en vernieuwing vraagt. Kant neemt in een stad als Brugge een belangrijke plaats in als ambachtelijke traditie en immaterieel cultureel erfgoed. Daarom is het van vitaal belang dat Brugge blijft investeren in kant, in het doorgeven van de techniek en het stimuleren van vernieuwing.

Ik wens dat *Handmade in Brugge* een tegenwicht mag vormen voor de huidige massaproductie en -consumptie. Dat het tijd en ruimte vraagt voor schoonheid, het sublieme en het unieke. En dat het, zoals het project *Quartier Bricolé* al beoogde in de Langestraat-Hoogstraat, buurten doet heropleven en stadsbezoekers aangenaam verrast. Zo kan *Handmade in Brugge* de stad aantrekkelijker maken voor trend(s)hoppers én een stimulans zijn voor jongeren om de stap naar een creatieve loopbaan te zetten.

Inge De Zutter volgde van jongs af aan een opleiding kant aan de kantschool in Brugge en leerde zo een tiental verschillende soorten kant maken. Momenteel geeft ze zelf les aan jongeren en volwassenen in de kantschool, die deel uitmaakt van de Stedelijke Academie voor Schone Kunsten – DKO – Brugge.

www.academiebruggedko.be

Aan het VTI Brugge geef ik les aan toekomstige schrijnwerkers en meubelmakers. Voor deze jonge vaklieden is het rijke ambachtelijke erfgoed van Brugge een ideale inspiratiebron. Daarom stapte ik in 2005 met een ongewoon voorstel naar het Hospitaalmuseum. Dit museum beheert een waardevolle collectie houtwerk, gaande van dakgebinten, ramen en deuren tot een mooie collectie meubels. Mijn vraag was simpel: 'Kunnen mijn leerlingen deze historische meubels van dichtbij bestuderen en aanraken om zo te leren uit het vakmanschap van timmerlieden en schrijnwerkers van vroeger?'

Dankzij de openheid en de nieuwsgierigheid van de museumstaf groeide hieruit een jaarlijks weerkerend samenwerkingsproject. Voor de leerlingen is het een unieke en boeiende ervaring om historische meubels, waarvan sommige meer dan vijfhonderd jaar oud zijn, te mogen aanraken, kasten en laden te openen en te bestuderen. Deze werkwijze sluit veel dichterbij de interesses van de leerlingen zelf dan een gewoon museumbezoek. In plaats van te luisteren zijn ze liever zelf actief bezig.

Wij, als houtbewerkers, bekijken dit ambachtelijk erfgoed op een andere manier dan kunsthistorici. Onze benadering is eerder technisch. We ontleden de constructie van het meubel en trachten de gebruikte houtsoorten te achterhalen. Daarom levert dit project een win-winresultaat op voor beide partijen. Het museum verkrijgt heel wat nieuwe informatie over zijn collectiestukken, die nog nooit vanuit het oogpunt van een meubelmaker zijn bekeken. En de leerlingen voelen zich oprecht gewaardeerd voor hun werk en technische kennis. Bovendien krijgen ze via dit project respect en waardering voor ons ambachtelijk erfgoed, wat het behoud ervan alleen maar ten goede komt.

Jan De Rycke geeft les aan toekomstige schrijnwerkers en meubelmakers aan het VTI Brugge. Deze school biedt ook de opleidingen Siersmid en Schilder-decorateur aan.

COLOFON

De blauwdruk Handmade in Brugge is een initiatief van het Brugs Erfgoednetwerk (BEN) en tapis plein vzw.

Het BEN wordt door de Vlaamse Gemeenschap ondersteund als cultureel-erfgoedforum om extra stimulansen te geven aan lokale initiatieven om het verhaal van de stad te vertellen.

MEER WETEN? WWW.BRUGSERFGOEDNETWERK.BE

Tapis plein vzw is erkend door de Vlaamse Overheid als landelijk expertisecentrum. *Handmade in Brugge* maakt deel uit van het project *Quartier Bricolé* dat tapis plein vzw opzet i.s.m. de stad Brugge en het Europese project *CURE (Creative Urban Renewal)*. Het laboproject koppelt ambachtelijk design aan creatieve economie en stadsontwikkeling in een cultuurtoeristische stad.

MEER WETEN? WWW.QUARTIERBRICOLE.BE | WWW.TAPISPLEIN.BE

COÖRDINERENDE PARTNERS tapis plein vzw en Brugs Erfgoednetwerk (BEN)

REDACTIE Geert Souvereyns en Ellen Vandenbulcke

EINDREDACTIE Mia Verstraete

BEELDMATERIAAL © Alain Meessen (Fotohuis Brugge)

VORMGEVING Evi De Smet

DRUK Drukkerij Sintjoris

PUBLICATIEDATUM 2013

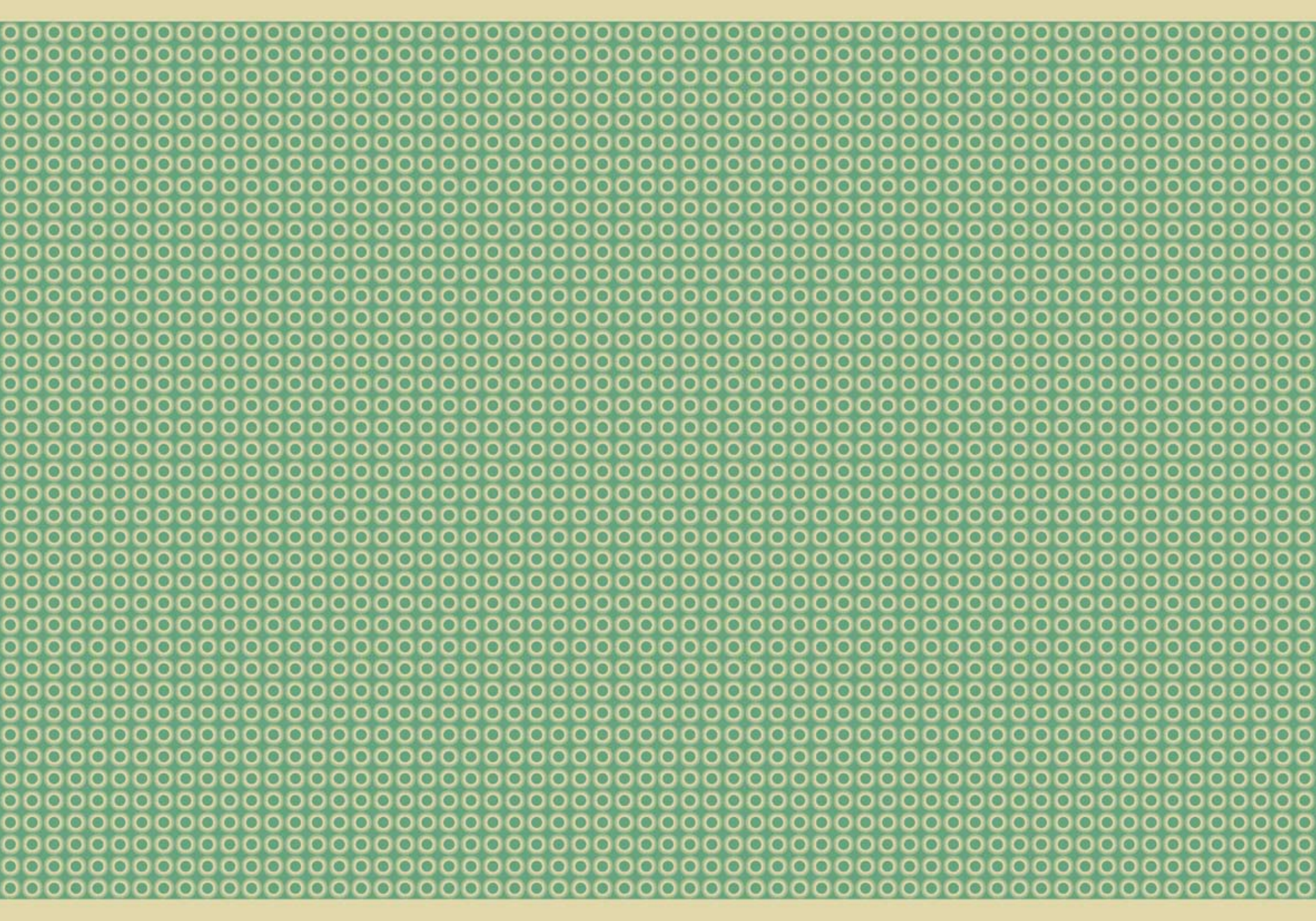
VERANTWOORDELIJKE UITGEVER Jorijn Neyrinck, Sint-Jakobsstraat 36, 8000 Brugge

BIJZONDERE DANK AAN Dominique Persoone • Maud Bekaert • Mathias Slabbinck • Gert De Mangeleer • Joachim Boudens • Ilse Acke • Jeffrey Vanhille • Frederiek Van Pamel • Clara Vankerschaver • Pol Standaert • Aline Vandeplass • Bart Welten • Dominique Dufait • Inge De Zutter • Jan De Rycke • Brody Neuenschwander • Cores • Lieve Claerbout • Kristoffel Boudens • Luc Vandecasteele • Pia Burrick • Werner Vitt • Kantschool (Stedelijke Academie voor Schone Kunsten/DKO) • Kantcentrum • Sofie Verscheure • Patrick Devos • Bam De Vos [ambassadeurs] | Dieter Dewulf • Brigitte Beernaert • Evelien Vanden Berghe • Lieven De Visch • Marthe Debrouwere • Sibylla Goegebuer [denktank *Handmade in Brugge*] | Noël Geirnaert • Sylvia Matthys • Sophie Muylaert • Steven Slos • Doenja Van Belleghem • Ludo Vandamme • Katrien Steelandt • Ina Verrept • Lothar Casteleyn [expertencommissie Erfgoedcel] | Greet Roosbeek • Valérie Tjantelélé • Ellen Janssens • Floortje Vantomme • Evi De Smet • Margaretha Van Huele • Jorijn Neyrinck [tapis plein vzw] | Filip Strobbe [BruggePlus] | Renaat Landuyt | Maarten Hillewaert • Eric Van Hove [Dienst Stedenbeleid] | Dienst Lokale Economie | Europese Cel | Provincie West-Vlaanderen | Resoc | Nacht van de Geschiedenis | Davidsfonds | Joost Goethals [Fotohuis] en alle andere ambassadeurs en helpende handen.

ALLE TEKSTEN UIT DEZE UITGAVE MOGEN WORDEN GEKOPIEERD, VERSPREID EN DOORGEGEVEN.

Met de steun van de Vlaamse Overheid en de Stad Brugge.

Enkele geëngageerde Bruggelingen en organisaties zetten hun schouders onder twee uitdagende toekomstvisies voor de stad: *Handmade in Brugge & Brugge Letterstad*. Zij verbinden het Brugse erfgoed met de hedendaagse stad. Toekomst maken voor Brugge betekent immers ruimte geven aan experiment, zonder het verleden te vergeten. Een rijke traditie als gedroomde voedingsbodem voor innovatie.

Deze blauwdruk focust op de toekomstvisie *Handmade in Brugge* die de stad sterker wil profileren als stad van baanbrekend vakmanschap. Heel wat monumenten en erfgoedsites in Brugge getuigen van de virtuositeit en het meesterschap van ambachtsslui uit het verleden. Maar ook vandaag is de stad thuisbasis voor vele vakmensen, ontwerpers en ambachtelijke ondernemingen. Zowel op het vlak van textiel, gastronomie, kalligrafie, sierteelt als restauratie heeft Brugge een ijzersterke reputatie opgebouwd.

Hoe inzetten op vakmanschap, geworteld in een eeuwenoude traditie én tegelijk werk makend van creatie en innovatie? Deze blauwdruk bundelt een stevige visie en concrete acties. Gedragen door vele handen is dit slechts het begin ...

